ΕΤΟΣ Β'. ΑΡΙΘΜΟΣ 6
ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡΑΧ. 8

ΠΑΤΡΑΙ
ΙΟΥΛΙΟΣ 1938

ΑΧΑΪΚΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ-ΕΚΔΟΤΗΣ: Κ. Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Περιεχόμενα:

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑΣ . . . . . Ζῶ σὲ μιὰ παράξενη... (ποίημα)
ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗ . . . . . Μὲ τὴ συντροφιά της... (ποίημα)
Τ. Α. ΜΙΧΕΛΗ . . . . . Π. Γιαννόπουλος (ἄρθρο)
Π. ΑΧΑΙΟΥ . . . . . Ἕνας Πατρινὸς (μελέτη)
ΛΕΩΝΙΔΑ Χ. ΖΩΗ . . . . . Ἔγγραφα ἐκ Πατρῶν ἀνέκδοτα
WALT WHITMAN Δόστε μου τὸν λαμπρὸ σιωπηλὸν ἥλιο (ποίημα). Μετάφραση ΜΥΡΑΣ ΑΛΟΗ
ΚΛΕΑΡΧΟΥ ΣΤ. ΜΙΜΙΚΟΥ . . . . . Ἀναζητώντας τ' ὄνομά της (διήγημα)
Α. ΑΝΑΠΛΙΩΤΗΣ Ροδάμι .., Στ' Ἀνάπλι μέσα.., Πλύστρες ἀπ' τὴν Πρόνοια..(ποίημα)
ΓΙΑΝΝΗ ΞΑΝΘΟΥ . . . . . «C. 33» (ποίημα)
ΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟΝ Ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος. Γύρω στὴν ὑπόθεση Λεκατσᾶ (γράμματα τῶν κ. κ. Γιάννη Σιδέρη καὶ Κ***). Ἔθιμα ἐκλιπόντα ὑπὸ κ. Κωνστ. Ἀ. Γκαβίνου. Ἡ αἰσθητικὴ τῆς ἀκοῆς (γράμμα τοῦ κ. Μ. Ζωγράφου). Κοσμᾶ Πολίτη Eroïca, βιβλιοκρισία ὑπὸ κ. Ζ. Μουσικά. Ἡ συμφωνικὴ ὀρχήστρα ὑπὸ κ. Γ. Τ. Σαράντη. Ὁ θίασος τῆς κ. Κοτοπούλη στὴν Πάτρα ὑπὸ κ. Ν. Α. Λ. Χρονικά. Βιβλία καὶ περιοδικά.

«ΑΧΑΪΚΑ»
ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΡΑΧΜΑΙ 40
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΟΛΛΑΡΙΟΝ 1

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΑΧΜΑΙ 8

Ἐγγραφαὶ συνδρομητῶν, ἀλληλογραφία, ἀποστολαὶ καὶ πᾶσα πληροφορία εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Διευθυντοῦ (Μαιζῶνος 175 - ΠΑΤΡΑΙ)

Τὸ Περιοδικὸν ἐκτυποῦται:
εἰς τὰ ἐν Πάτραις Τυπογραφεῖα ΘΕΟΔ. ΚΟΥΚΟΥΡΑ Ρ. Φερραίου 60.

Τὸ Περιοδικὸν εὑρίσκεται πρὸς πώλησιν:
ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ: Πρακτορεῖον Ἑλλην. Τύπου, Βιβλιοπωλεῖα: Θ. Κούκουρα. Ρ.Φερραίου 60, τηλ. 30 77 καὶ Π.Συνοδινοῦ ὁδὸς Ἑρμοῦ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: Διεθνὲς Βιβλιοπωλεῖον Ἐλευθερουδάκη.
ΕΝ ΘΕΣ)ΝΙΚΗ: Βιβλιοπωλεῖον Β.Παπαδοπούλου καὶ Σιας Ἁγ.Σοφίας37.
ΕΝ ΑΙΓΙΩ: Πρακτορεῖον Ἁγγ. Ζαγκλίφα.
ΕΝ ΠΥΡΓΩ: Βιβλιοπωλεῖον Θεανοῦς Καπογιάννη.

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ ΤΩΝ "ΑΧΑΪΚΩΝ,, ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΔΡΧ. 50 ΠΑΡ'ΗΜΙΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΟΙΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΑΧΑΪΑ-CLAUS

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1861

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 30.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ὁδὸς Ἁγίου Ἀνδρέου —ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ἐν Ρηγανοκάμπῳ (Κλάους)
Τηλέφωνα: ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ 24-75 — ΓΡΑΦΕΙΩΝ 27-06
Τηλεγραφικὴ Διεύθυνσις: «ΒΙΝΑΧΑΪΑ»

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ — ΔΕΜΕΣΤΙΧΑ — ΚΟΝΙΑΚ — ΣΑΜΠΑΝΙΑ
ΒΕΡΜΟΥΤ — ΜΟΣΧΑΤΟ — ΜΑΛΒΑΣΙΑ — ΜΑΔΕΡΑ — ΜΑΡΣΑΛΑ
ΜΑΛΑΓΑ — ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Κ.Λ.Π.

ΑΧΑΪΚΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ
ΕΤΟΣ Β.' ΑΡΙΘ. 6 - ΠΑΤΡΑΙ ΙΟΥΛΙΟΣ 1938

ΖΩ ΣΕ ΜΙΑ ΠΑΡΑΞΕΝΗ...

Ζῶ σὲ μιὰ παράξενη ἀτμοσφαῖρα
σάμπως μὲς σὲ γυάλα σφαλιχτή,
ξέχασα τὸ χάϊδεμα τοῦ ἀγέρα,
δὲν πιστεύω στ' ἄνθος, στὸ πουλί.

Εἶδ' ἀπ' τὴν ἀνάποδη τὴν Πλάση
κι' ὅλα, καὶ τὰ πιὸ ξεχωριστὰ
τῆς ψυχῆς μου χαρὲς καὶ γιορτάσι,
σὰν ἀδιάφορα, σὰν περιττά.

Κι' ὅ,τι ἀκόμα βαθιὰ τὸ ποθοῦσα
τὸ γευόμουν καὶ ζοῦσ' ἀπ' αὐτό,
μυστικὰ καὶ ὅ,τι ἀκόμα ἀγαποῦσα,
μπρός μου σκέκεται σὰν κωμικό.

Καὶ κανεὶς τὸ γιατὶ δὲν τὸ ξέρει.
Νἄναι τάχα τῆς μοίρας ὀργή ;
Κάποιου ἀνθρώπου μὴ δούλεψε χέρι ;
Φταῖχτρα νὰν ἡ δικιά μου ψυχή ;

Ἔξω ἀγέρι, τὸ φῶς κι' ὅλα τ' ἄλλα
ὅσα εἶχ' ἡ καρδιά μου γνοιαστεῖ,
καὶ στριφογυρίζω μὲς στὴ γυάλα
ποὺ γιὰ πάντα μ' ἔχει καταπιῆ...

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΤΗΣ

Θάλασσες δίχως ἀκρογιάλια οἱ πόθοι μου
κι' ἀπέραντες τὰ συναισθήματά μου λίμνες.
Γιὰ τὰ ταξίδια τῶν ὀνείρων μου σ' αὐτὲς
σπρῶχνε, καλὲ βοριά, τῶν πλοίων μου τὶς πρύμνες.

Θἄχω ἁρμενίζοντας πιστή μου συντροφιὰ
τῆς γλυκερῆς ματιᾶς Της τὸ διπλὸ φεγγάρι.
Στὶς τρικυμίες, ἂν ἡ καρδιά μου ταραχτῇ,
θ' ἁπλώνῃ ἀπὸ τὸ φῶς του θάρρος γιὰ νὰ πάρῃ.

Καὶ δίχως πιὰ τὶς πρωτινὲς ἐλπίδες μου,
ποὺ χρόνια μὲ γελοῦσαν σὰν τρελλὰ κορίτσια,
τὰ δάχτυλά Της σφίγγοντας στὴ χούφτα μου
τῆς Μοίρας ὅλα θὰ καλοδεχτῶ τὰ βίτσια.

Πονώντας θὰ σκορπῶ-μοῦρα-τὰ δάκρυα μου
στὰ δίδυμα ἄσπρα τῶν ποδιῶν Της περιστέρια
καὶ γιὰ νὰ στυλωθῶ, γύρω στὴ μέση της
θὰ δένω κόμπον ἄλυτο τ' ἁβρά μου χέρια

Κι' ὅλες τὶς ταξιδιάρικες τρανὲς χαρές,
ποὺ στὰ πελάγη μὲ λαχτάρα θἄχω μάσει,
θά τις περνῶ σὰ λούλουδα στὴν κόμη Της
καὶ σὰ φλουριὰ στ' ἀνθόστηθού Της τὸ γιορτάσι.

Θάλασσες δίχως τελειωμὸν οἱ πόθοι μου
καὶ λίμνες ἄσωστες τὰ συναισθήματά μου.
Ταξιδευτὴς στὴν ἁπλωσιά τους εὐλογῶ
καὶ τὰ ναυάγια, σὰν Τὴν ἔχω συντροφιά μου.

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Π. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Στὸ ἄτι τοῦ Χάροντα καβάλλα ἐβύθισε στὰ νερὰ τοῦ Σαρωνικοῦ ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος ἕνα ἀνοιξιάτικο πρωΐ, ἀσπροντυμένος καὶ στεφανωμένος μὲ λουλούδια.

Πᾶνε μέρες, ποὺ ὁ κ. Γ. Κατσίμπαλης, φίλος τῶν γραμμάτων, ξανάφερε στὴ δημοσιότητα τὰ λησμονημένα κατάλοιπα τῶν ἄρθρων του σ' ἕνα τεῦχος τῶν «Νέων Γραμμάτων», κι' ἔκρινα τὴν ἀφορμὴ κατάλληλη γιὰ νὰ μνημονέψουμε, στὰ λίγα τοῦτα λόγια μαζί, ἕνα γόνο τῆς Πάτρας.

Δὲ θὰ ψάλλουμε ὕμνο στὸ ἔργο του. Πρὶν φύγει τὸ χάρηκε νὰ θρέφει τὴ φωτιά. Δὲ θέλησε νὰ τὸ κρατήσουμε, εἴτε γιατὶ τὸ θεώρησε ἀτελείωτο, εἴτε γιατὶ θεώρησε ἔργο τῆς ζωῆς του, ὕστερο καὶ πιὸ μεγάλο, τὸ ν' ἀποθανατίσει τὸ ζωντανὸ καλλιτέχνημα : τὸν ἄνθρωπο. Ὄχι μόνο γιατὶ ἦταν ὡραῖος, ὅπως μαρτυροῦν οἱ σύγχρονοί του, ἀλλὰ γιατὶ εἶχε καὶ τὸ πάθος τοῦ ὡραίου, ποὺ δὲν μπόρεσε νὰ κυριέψει μέσα του παρὰ μὲ τὸ θάνατο, ἂν ἔργο τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ κατάκτηση τοῦ «Εἶναι» του.

Τ' ὅ,τι ἀπόμεινε δὲν εἶναι παρὰ φλόγες ἄγνωμες καὶ σπίθες κ' ἔγνοιες, ποὺ ξέσπασαν στὴν ἀρθρογραφία ἑνὸς αἰσθητικοῦ, παραστρατημένου μέσα στὴ ναρκωμένη Ἑλλάδα, τὴν πρὸ τοῦ 1909. Ἀλλὰ τὸ πάθος, ποὺ τὸν κατεῖχε, ἀκόμα φωνάζει, ἂν δὲν τραγουδάει, μέσα ἀπὸ τὰ γραφτά του καὶ μαρτυράει τὸ ἄξαφνο φῶς, ποὺ θὰ γιόμωσε τὴν ψυχὴ τοῦ Γιαννόπουλου μὲ τρόμο μεγαλείου, προτοῦ προφτάσει νὰ τὸ συνηθίσει ὥστε νὰ δείξει καὶ σὲ μᾶς τὸ δρόμο. Ἀλαφιασμένος ἔστριψε τότε πρὸς τὴ φύση κι' ἐφώναξε στοὺς καλλιτέχνες : «Ὅταν θὰ γίνῃ ὁ ἔξω κόσμος ἔσω κόσμος...». Ἀλλὰ γιὰ τὸ μέσα φῶς, ποὺ τοῦ φανέρωσε τὸν ἔξω κόσμο σὰ θέαμα αἰσθητικό, δὲ μίλησε παρὰ σὰ γιὰ φωτιὰ μὲ λόγια ἡδονῆς καὶ ἔρωτα καὶ πόθων, ἐκεῖ ποὺ μόνο ἀγάπη ἀλώβητη καὶ πάθος ἱερὸ χωροῦσε

Ὅταν ἀντικρύζουμε τὸν ἔξω κόσμο δὲν εἶναι τόσο ἐξωτερικὴ ἡ θωριά μας ὅσο φαίνεται. Ὅποιος θωράει θωριέται, κι' ἀντικρύζει τὸν ἑαυτό του καὶ τὴν εἰκόνα του μέσα ἀπὸ τὶς εἰκόνες. Τὸ νὰ γίνει ἡ βίωση αὐτὴ συνειδητή, αὐτὸ εἶναι ἡ χάρη τοῦ ἀνθρώπου. Γι' αὐτὸ ὅμως καὶ τὸ αἰσθητικὸ φαινόμενο δὲν εἶναι ἄμοιρο ἀπὸ τὸ παιγνίδι αὐτὸ τῆς συνείδησης, μὲ ἄλλα λόγια, ἡ ὁμορφιὰ φαίνεται ὅταν φανερώνεται μὲ μᾶς, ὅταν δηλαδή, θωρώντας καὶ θαυμάζοντας τὸ ἔργο της, τὸ ζοῦμε δημιουργικά.

Ὅποιος λοιπὸν σκύψει πάνω στὰ ἐπαναστατικὰ κηρύγματα τοῦ Γιαννόπουλου, κινδυνεύει νὰ θεωρήσει τὸ ὡραῖο σὰν κατάσταση, καὶ ἀντὶ νὰ γίνει πλάστης, νὰ μείνει θεατής. Θεατὴς τῆς Ἑλληνι-

κῆς ὁμορφιᾶς—ἔστω—ὅπως τὸν θέλησε ὁ Γιαννόπουλος γιὰ ν' ἀποφύγει τὴ μίμηση κάθε ξένης τεχνοτροπίας, ἀλλὰ σὲ ποιὰν Ἑλλάδα, πότε ; Γιατὶ Ἑλλὰς δὲν εἶναι μόνο ἡ γῆ, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες. Τὴ γῆ, ποὺ τὰ κλαριὰ τὰ ριζωμένα τρέφονται, τὴν τρέφουν σύγκαιρα τὴν ἴδια· ἔτσι συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους της. Οἱ Ἕλληνες λοιπὸν κάποιου καιροῦ ζωντανεύουνε τὴν ὁμορφιὰ τοῦ τόπου αὐτοῦ.

Ἀπὸ τὸ παθητικὸ τοῦτο στοιχεῖο τῆς ἀνάτασής του—παθητικὸ γιατὶ εἶναι ἀκατανίκητο μόνο μὲ τὸ πάθος—λυτρώθηκε ὁ αἰσθητικὸς Γιαννόπουλος μὲ τὸ θάνατο, ἀποθανατίζοντας τὸ θρῦλο του, ἐνῷ θὰ χρειάζονταν ὀργάνωση μὲ νοῦ καὶ δράση μ' ἔργα νὰ κηρύξει, ποὺ πλάθουν τὸν ἴδιο μας τὸ νοῦ καὶ μᾶς ὀργανώνουν σ' ἔργο ξύπνιο.

Ὁ Γιαννόπουλος λοιπὸν ξεπέρασε τὰ ὅρια τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου μὲ τὴ βία· ἀλλὰ στὸ σημεῖο αὐτὸ ἂς μὴν ἠθικολογήσουμε στενά, ἀφοῦ ὁ ξυπνημὸς ἦρθε μὲ τὴ θυσία μιᾶς ὑπαρξης εὐγενικιᾶς. Γιατί ;

Στὸ μαραμένο περιβάλλον, ποὺ διαβατάρης ἦρθε κ' ἔφυγε ὁ Γιαννόπουλος, ἐπαναστάτησε μήπως κι' ὁ ἴδιος σβύσει ναρκωμένος, χωρὶς νὰ μπορέσει, ἢ νὰ προφτάσει, νὰ τὸ ξυπνήσει ζωντανό, ἂν ὄχι μὲ τοὺς γύρω... μέσα του ! Κι' ἀποζήτησε βιαστικὸς τὴν ὥρα, ποὺ σὰν ἔλλαμψη θὰ εἶδε τῆς μαγικῆς ἀπομόνωσης τὴ θεία ἀφύπνιση,φέρνοντας τὸ κορμί του θυσία στὴν ἀπεραντωσύνη τῆς θάλασσας, γιατὶ ἐρωτεύτηκε τὸ ὡραῖο στὸ χρῶμα, στὸν οὐρανὸ καὶ στὴ γραμμὴ τῆς Ἀττικῆς γῆς. Ἔτσι γαλήνεψε.

Ἡ ὡραιοπάθεια τοῦ Γιαννόπουλου ὅμως, ἂν μὲ τὴν προσωπικὴ γνωριμιὰ ἄναψε σ' ἄλλους σύγχρονούς του τὴν ἐσωτερικὴ φωτιά, ποὺ κατεργάζεται τὴν τέχνη μ' ἐπιμονὴ κ' ὑπομονὴ στὸ θέατρο τῆς κοινωνίας δὲν ἐχάρισε παρὰ τὴν ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τοῦ ἀνθρώπινου δράματος μὲ μιὰ μορφὴ ὡραία. Ἄφισε λοιπὸν σ' ἐμᾶς, μέσα ἀπὸ τὴ θέση, ποὺ πῆρε καὶ τὴν ἀντίθεση, ποὺ ἐπέβαλε σὰν τραγικὸς ποιητής, νὰ ξυπνήσουμε τὸ μυστικό, πού μπορεῖ νὰ μορφώσει μιὰ ψυχὴ σὲ προσωπικότητα, σ' ὅποιον καιρὸ καὶ τόπο : τὸ νὰ πεθάνεις γιὰ ν' ἀποθανατισθεῖς μέσα ἀπὸ τὴ μορφὴ καὶ τὸ θρῦλο, ποὺ κρατάει ἡ μνήμη τὴν Ἰδέα σου.

Ἔργα λοιπὸν ζητάει πιὰ ἀπὸ μᾶς ἡ μνήμη τοῦ ἥρωα τῆς ὡραιοπάθειας, τοῦ Περικλῆ Γιαννόπουλου.

31-5-38

Τ. Α. ΜΙΧΕΛΗΣ

ΕΝΑΣ ΠΑΤΡΙΝΟΣ

Τὸ γνωστὸ φιλολογικὸ περιοδικὸ τῶν Ἀθηνῶν «Τὰ Νέα Γράμματα». ποὺ διευθύνει ὁ Ἀνδρέας Καραντώνης, πρόσφερε μιὰ μεγάλη ὑπερεσία στὴ νεοελληνικὴ φιλολογία. Ἐξέδωκε τὰ τεύχη του τῶν Μηνῶν ἀπὸ Γενάρη μέχρι Μάρτη τοῦ χρόνου αὐτοῦ ἑνωμένα σ' ἕνα τόμο ἀπὸ τριακόσιες σελίδες, ἀφιερωμένο σ' ἕνα λησμονημένο μεγάλο διανοούμενο, ποὺ πέθανε δῶ καὶ εἴκοσι περίπου χρόνια ἀπάνου στὴν ἀκμὴ τῆς ἡλικίας του, ἀπὸ θάνατον ποὺ μόνος του προκάλεσε τραγικὰ μαζὶ κι' ὡραῖα, τὸν Περικλῆ Γιαννόπουλο. Ἡ εἰδικὴ αὐτὴ ἔκδοση, δίκαια θεωρήθηκε φιλολογικὸ γεγονὸς καὶ προκάλεσε σχετικὴ συτήτηση στὶς ἐφημερίδες καὶ στἄλλα φιλολογιλὰ περιοδικά. Στὸ τόμο αὐτὸ ἀναδημοσιεύτηκαν τὸ σπουδαιότερο μέρος ἀπὸ τὸ φιλολογικὸ ἔργο τοῦ Περικλῆ Γιαννόπουλου καὶ ὅσα εἶχαν γραφεῖ ἀπὸ φιλόλογους καὶ διανοουμένους τῆς ἐποχῆς του γιὰ τὸ ἔργο του, τὴ σημασία του γιὰ τὰ νεοελληνικὰ γράμματα καὶ τὴν τέχνη καὶ ἀκόμα ὅσα γράφτηκαν ἀπὸ τὶς σύγχρονες του ἐφημερίδες γιὰ τὴ ζωὴ του καὶ τὸ θάνατό του Στὸ τέλος δε περιλαμβάνεται σὲ ἀρκετὲς σελίδες χρονολογικὴ βιβλιογραφία τῶν ἔργων του καὶ τῶν ἀπάνου σ' αὐτὸ κριτικῶν καὶ μελετῶν, ποὺ ἔχουν γραφεῖ μέχρι σήμερα. Ἡ ἔκδοση ἔγινε μὲ τὴ φροντίδα τοῦ μοναδικοῦ Ἕλληνα βιβλιογράφου Γ. Κατσίμπαλη καὶ τὴν διακρίνει μεγάλη ἐπιμέλεια καὶ ἀγάπη γιὰ τὸ ἔργο τοῦ τιμωμένου διανοουμένου. Γιὰ τὴ πόλη μας καὶ τ' «Ἀχαϊκά», ἡ ὑπηρεσία αὐτὴ τῶν «Νέων Γραμμάτων» ἔχει ξεχωριστὴ καὶ ἰδιαίτερη σημασία, γιατὶ ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος ἦταν Πατρινὸς καὶ νομίζουμε στὸ σημεῖο αὐτό, πὼς δὲν θὰ εἶνε ἀνάγκη νὰ ζητήσουμε τὴν ἄδεια ἀπὸ τ' «Ἀχαϊκὰ» καὶ τὴ πόλη τῶν Πατρῶν, γιὰ νὰ ἐκφράσουμε ἀπὸ μέρους τους στὰ «Νέα Γράμματα» τὶς εὐχαριστίες τους καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη τους γιὰ τὴν εὐγένεια καὶ καλωσύνη ποὺ εἶχαν—ἐκπληρώνοντας ἀναμφισβήτητα κ' ἕνα δικό τους καθῆκον—νὰ τιμήσουν τὸ ἔργο καὶ τὴ μνήμη τοῦ μεγάλου τέκνου τῆς πόλης μας, ποὺ καὶ ζωντανὸ καὶ νεκρὸ τόσο πολὺ παρεξηγήθηκε, γιατὶ εἶχε τὸ θάρρος νὰ ὑψωθεῖ ἀπάνου ἀπὸ τὸ διανοούμενο πλῆθος τῆς ἐποχῆς του.

***

Ποιὸς ἦταν ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος, ποὺ στὴ πόλη μας ἐλάχιστοι ξέρουν κι' αὐτὸ τ' ὄνομά του ἀκόμα, πρέπει νὰ διαβάσει κανεὶς τὸ τόμο «Τῶν Νέων Γραμμάτων» γιὰ νὰ τὸ καταλάβει. Πρέπει νὰ διαβάσει τὰ φιλολογικά του ἔργα, νὰ διαβάσει τὰ ὅσα ἔγραψαν γι' αὐτὸν ἐκεῖνοι ποὺ εἶχαν τὴν εὐτυχία νὰ τὸν γνωρίσουν, ἐκεῖνοι ποὺ εἶχαν τὸ θάρρος καὶ τὴν εἰλικρίνεια νὰ τὸν μελετήσουν καὶ νὰ

τὸν κρίνουν. Πρέπει νὰ διαβάσει τὸ ἄρθρο ποὺ ἔγραψε γι' αὐτὸν τὴν ἑπομένη τοῦ θανάτου του ὁ περίφημος Βλάσης Γαβριηλίδης, ποὺ λέει ὅτι ἦταν σὲ θέση νὰ καταλάβει τὸν Περικλῆ Γιαννόπουλο, «ὅσον ἕνας γάϊδαρος γκαρίζων δύναται ν' ἀντιληφθῇ Μπετόβεν» καὶ ὅτι ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος «ἦτο ὁ ἐξοχώτερος τῶν νέων Ἑλλήνων· ὄχι ἀπὸ τοῦ 1821 μόνον, ἀλλὰ τῶν μετὰ τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς καὶ ἐντεῦθεν». Αὐτὰ δὲ δὲν εἶνε ὑπερβολές, γιατὶ ὁ Βλάσης Γαβριηλίδης, ποὺ δὲν ἐχαριζόταν σὲ κανένα καὶ ὅλη του ἡ δημοσιογραφικὴ καὶ φιλολογικὴ ζωὴ ἐστάθηκε μιὰ διαρκὴς ἐπίθεση καὶ πάλη, δὲν ἔλεγε, οὔτε ἔγραφε ὑπερβολές. Πρέπει νὰ διαβάσει ἀκόμα τὰ ἐλεγεῖα καὶ τοὺς ὕμνους, ποὺ τοῦ ἀφιέρωσαν ὁ Παλαμᾶς, ὁ Σικελιανός, ὁ Μαλακάσης κ. ἄ. καὶ τὰ ἄρθρα καὶ τὶς κρίσεις τοῦ Ξενόπουλου, τοῦ Τσοκόπουλου, τοῦ Βώκου, τοῦ Καμπάνη καὶ τῶν ἄλλων φιλολόγων καὶ διανοουμένων. Πρέπει ἐπίσης νὰ γνωρίσει τὴ ζωή του καὶ τὸ χαρακτῆρα του, ποὺ ἦταν ἄξια τοῦ ἔργου του. Τότε θὰ δεῖ κανεὶς ὅτι ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος ἦταν ἕνας μεγάλος Ἕλληνας, ἕνας ἔξοχος διαννοούμενος, ἀπὸ κείνους ποὺ τ' ὄνομά τους θὰ καταλάβει πολλὲς σελίδες στὴν Ἱστορία τῶν Νεοελληνικῶν Γραμμάτων.

***

Οἱ θεωρίες τοῦ Περικλῆ Γιαννόπουλου γιὰ τὴν ἀρχαία καὶ νέα Ἑλληνικὴ τέχνη, οἱ πρωτότυπες γνῶμες του γενικώτερα γιὰ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, οἱ ἀγῶνές του γιὰ μιὰ νεοελληνικὴ ἀναγέννηση πολιτική, κοινωνικὴ καὶ πνευματική, γιὰ ἕνα νεοελληνικὸν πολιτισμό, ἡ πίστη του γιὰ τὴν ἐξέλιξη καὶ πρόοδο τῶν ἀνθρώπων καὶ οἱ ἰδέες του γιὰ τὴ σημασία καὶ τὴν ἐπίδραση τῶν τεχνῶν στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἦταν γιὰ τὴν ἐποχή του κάτι τὸ ἐντελῶς ξαφνικὸ καὶ νέο, ποὺ ἐρχόταν νὰ ταράξει καὶ νὰ γκρεμίσει ἕνα κακὸν παρελθὸν καὶ μιὰ κατάσταση πραγμάτων, ποὺ εἶχε χρεωκοπήσει πιὰ καὶ δὲν εὕρισκε καμμιὰ δικαίωση στὴ γύρω πραγματικότητα. Κυρίως ὅμως ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος ἦταν ἕνας αἰσθητικός, ἕνας κριτικὸς καὶ μελετητὴς τῶν καλῶν τεχνῶν. Ἂν δὲ στὰ ἔργα του ἀσχολήθηκε γενικώτερα καὶ μὲ ὅλες τὶς ἄλλες ἐκδηλώσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ἦταν γιατὶ καταλάβαινε ὅτι οἱ τέχνες δὲν ἔχουν βασικὰ ἀνεξάρτητη ζωὴ κι' ἐξέλιξη ἀπὸ τἄλλα πνευματικὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων καὶ γιὰ νὰ παρουσιαστεῖ μιὰ πραγματικὴ ἄνθιση τεχνῶν, ἔπρεπε νὰ προηγηθεῖ μιὰ ριζικὴ μεταβολὴ προοδευτικὴ στὸ πολιτικό, κοινωνικὸ καὶ πνευματικὸ βίο τοῦ Ἔθνους. Ἀλλὰ γιὰ τὴ ριζικὴν αὐτὴ μεταβολὴ οἱ γνῶμες του κ' οἱ θεωρίες του διατυπώθηκαν πολὺ γενικὰ καὶ συγκεχυμένα. Καὶ δὲν μποροῦσε νὰ γίνει ἀλλοιῶς. Γιατὶ ἡ ὀργάνωση καὶ διατύπωση μιᾶς τέλειας θεωρίας, ἑνὸς συστήματος, ποὺ ν' ἀρχίζει ἀπὸ τὴ πολιτικὴ καὶ νὰ καταλήγει στὴ τέχνη, ἀπαιτοῦσε μιὰ καθολικότητα γνώσεων, τὴ κατοχὴ στὴν ἐντέλεια ὅλων τῶν κοινωνι-

κῶν ἐπιστημῶν, πρᾶγμα ποὺ στὴν ἐποχή μας, ὅσο μεγάλος κι' ἂν εἶνε κανεὶς κι' ὅσο χαρκέντερος, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τὸ κατορθώσει. Τὸ ἔργο τῶν ἀληθινὰ σοφῶν σήμερα εἶνε νὰ τονίζουνε καὶ νὰ διακρίνουνε τὰ σημεῖα ἐκεῖνα τῆς ἐπιστήμης ποὺ κατέχουνε καὶ ὑπηρετοῦνε, ποὺ συμπλέκουνται καὶ ἑνώνουνται μὲ τὶς ἐπιστῆμες ἐκεῖνες ποὺ προηγοῦνται ἢ ἀκολουθοῦνε. Ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτὴν ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος, σὰν αἰσθητικός, σὰν φιλόσοφος τῆς τέχνης καὶ πρὸ πάντων σὰν καλλιτέχνης, ἔδειξε πολλὰ σημεῖα τοῦ ἀληθινοῦ δρόμου ποὺ ὁδηγεῖ στὴν ἄνθιση τῶν Τεχνῶν. Κανένας σὲ κάθε ζήτημα δὲν λέει τὴ τελευταία λέξη, γιατὶ τίποτε δὲν ἔχει τέλος στὴ ζωή. Τοὺς μεγάλους δὲν πρέπει νὰ τοὺς παποποιοῦμε καὶ νὰ τοὺς ἀποδίδουμε τὸ ἀλάθητο οὔτε πάλι νὰ τοὺς ἀρνιόμαστε γιατὶ δὲν τὰ εἶπαν ὅλα. Ὅσοι σκέπτουνται ἔτσι δὲν ξέρουν τὶ θὰ πεῖ γνώση καὶ ζωή. Ἡ ἀξία τοῦ Περικλῆ Γιαννόπουλου κυρίως ἔγκειται στὸ ὅτι ἀντελήφθηκε πολὺ καθαρά, ὅτι γιὰ γιὰ νὰ δημιουργηθῇ ἀληθινὴ τέχνη, χρειάζεται ἀλλαγὴ τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Πῶς ἔπρεπε νὰ γίνει ἡ ἀλλαγὴ αὐτή, οὔτε τὰ μέσα τὰ ἐπιστημονικὰ εἶχε πλήρη νὰ μᾶς τὸ πεῖ, οὔτε ἔργο δικό του ἦταν. Οἱ μεγάλες ἀλήθειες ὅμως ποὺ εἶπε γιὰ τὴν τέχνη μ' ὅλες τὶς ἀναπόφευκτες ἀτέλειες ποὺ ἔχουν, ἡ ἐξήγησις ποὺ ἔδωκε στὴν οὐσία καὶ τὸ σκοπὸ τῆς τέχνης καὶ ἡ τοποθέτησις ποὺ τῆς ἔκαμε μέσα στὸ κοινωνικὸ καὶ φυσικὸν περιβάλλον, σὰν προδιοριστικά της στοιχεῖα, ἦταν ἀλήθειες ποὺ πρώτη φορὰ εἶχαν εἰπωθεῖ στὴν Ἑλλάδα καὶ τοῦ δίνουνε μεγάλη θέση μέσα στὸ πνευματικὸ στερέωμα τῆς πατρίδας του καὶ τοῦ ἐξασφαλίζουνε δίκαια τὸν τίτλο τοῦ ἱδρυτὴ καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἑλληνικῆς αἰσθητικῆς. Μέσα στὴ θεωρία του ὅτι τέχνη εἶνε ἡ ἐξύμνηση τῆς ὁμορφιᾶς τῆς φύσεως καὶ τῆς ὁμορφιᾶς τῆς ζωῆς, τῆς νεότητας, γιατὶ μόνο ἡ νεότητα στὴ ζωὴ ἔχει ὁμορφιά, ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος ἔκλεισε ὅλη τὴν ἔννοια τῆς τέχνης. Καὶ γι' αὐτὸ ὕμνησε τὴ φύση καὶ τὴ ζωή. Ἀληθινὰ μνημεῖα στὴν Νεοελληνικὴ φιλολογία θὰ μείνουνε οἱ περιγραφές του γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ φύση, τὸν οὐρανό, τὴ θάλασσα, τὸ φῶς, τὰ βουνά, τὰ διάφορα τοπεῖα καὶ τὴ γῆ γενικά, ποὺ κάτου ἀπὸ τὸ ἀνοιξιάτικο καὶ καλοκαιρινὸ φῶς στὸ διάστημα τῆς μέρας χίλιες μορφὲς καὶ χίλιες γραμμές, τὴ μιὰ καλλίτερη ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀλλάζουν. Μονάχα γιὰ τὶς περιγραφὲς αὐτὲς τῆς Ἑλληνικῆς φύσεως ποὺ δονοῦνται ἀπὸ τὴν πρώτη μέχρι τὴ τελευταία λέξη, ἀπὸ ἕνα ἄφθαστο καὶ ἀνυπέρβλητο λυρισμό, ποὺ εἶνε ἀληθινὰ ποιητικὰ ἀριστουργήματα, ὁ Περ.Γιαννόπουλος παίρνει μεγάλη θέση στὰ Νεοελληνικὰ γράμματα, κι' ἂν ἀκόμα τὸ ἔργο του ἐξαντλιόταν στὶς περιγραφὲς αὐτές. Καὶ τὶς θεωρίες του γιὰ τὴν τέχνη δὲν μπορεῖ νὰ τὶς καταλάβει κανείς, ἂν δὲν ἀρχίσει νὰ διαβάζει τὶς περιγραφὲς αὐτές, ἂν δὲν πιεῖ πρῶτα ἀπὸ τὸ νέκταρ αὐτό,

καὶ ἂν δὲν μεθύσει μὲ τὸ τραγοῦδι τῆς φύσεως γιὰ νὰ φτάσει ἔπειτα στὸ τραγοῦδι τῆς ζωῆς, ποὺ τὰ δυὸ μαζὶ δὲν εἶνε τίποτα ἄλλο παρὰ ἡ τέχνη.

Γιὰ τὶς ἰδέες του ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος, παρεξηγήθηκε καὶ κατακρίθηκε πολὺ κι' ἀπὸ τοὺς συγχρόνους του κι' ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους του. Τὸν κατηγόρησαν γιὰ τὴν περιφρόνησή του πρὸς κάθε ξένο, γιὰ τὴν περιφρόνηση ποὺ ἔδειχνε στὴ φιλολογία καὶ τὴ τέχνη τῶν ἄλλων λαῶν. Γιὰ τὸ ἀξίωμά του: Κάθε μὴ "Ελληνας βάρβαρος. "Ηταν ὑπερβολικὸς στὴν πολεμική του αὐτή. 'Αλλὰ ἡ πολεμική του δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ διορθώσει τοὺς ξένους ἢ νὰ τοὺς κρίνει. 'Η πολεμική του στρεφόταν κατὰ τῶν ντόπιων, ποὺ ἐμιμόνταν τυφλὰ τοὺς ξένους. Κι' ὅπως ἤξερε ὅτι οἱ ξένοι λαοὶ γιὰ νὰ φτάσουν ἐκεῖ ποὺ ἔφτασαν δὲν μιμήθηκαν κανένα, ἔτσι εὕρισκε ὅτι οἱ ντόπιοι γιὰ νὰ ἀνεβοῦν δὲν ἔπρεπε νὰ δανειστοῦνε τίποτα, ἀλλὰ ν' ἀντλήσουνε ἀπὸ τὴ δική τους ζωὴ ποὺ τοὺς παρεῖχε πλούσια στοιχεῖα γιὰ πρόοδο καὶ ἐξέλιξη. "Ηξερε καλὰ ὅτι ἡ μίμηση ὁδηγεῖ στὴ εὐκολία καὶ ἡ εὐκολία ὁδηγεῖ στὴ κατάπτωσι. 'Επολέμησε ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος αὐτὴ τὴν ἐπίδραση τῶν ξένων κι' εἶχε ἀπόλυτα δίκηο. "Αν φάνηκε ὑπερβολικός, εἶνε γιατὶ ἔκανε πόλεμο κι' ὁ πόλεμος ἔχει ὑπερβολές. "Οσοι δὲν κατάλαβαν τὴν οὐσία τῆς πολεμικῆς του, εἶνε ἢ ἀφελεῖς ἢ κακόπιστοι. 'Επίσης τέτοιοι εἶνε ὅσοι τὸν εἶπαν ἀρχαιόπληκτο καὶ σοφολογιώτατο. "Αλλοι τὸν κατηγόρησαν ὅτι ἀφοῦ δὲν ἦταν δημοτικιστής, δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει καμμιὰ ἀξία. 'Ο Περικλῆς Γιαννόπουλος, ὅπως δείχνουν τὰ ἔργα του καὶ ἡ ζωή του, ἦταν δημοτικιστὴς στὴ ψυχὴ καὶ τὸ αἴσθημα, ὅσο λίγοι νεοέλληνες. Καλὰ θὰ ἦταν βέβαια νὰ γράψει καὶ στὴ δημοτική. 'Αλλὰ ἐκεῖνο ποὺ ἔχει σημασία εἶνε ἡ οὐσία. Μήπως ὁ μεγαλείτερος φιλόλογος τοῦ περασμένου αἰῶνα ὁ Ροΐδης δὲν ἔγραφε τὴν καλλίτερη καθαρεύουσα καὶ ταὐτόχρονα ὑπῆρξε ὁ σοβαρώτερος ὑπέρμαχος καὶ ἀπολογητὴς τοῦ ἔργου τοῦ Ψυχάρη καὶ τοῦ δημοτικισμοῦ; 'Αλλὰ δὲν πρέπει νὰ μᾶς κάνει ἐντύπωση ἡ γνώμη αὐτή. 'Ο δημοτικισμὸς στὶς μέρες μας, ἐκτὸς ἀπὸ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις, ἔχει περιορισθεῖ στὸ τύπο τῆς γλώσσας καὶ δὲν ἔχει καμμιὰ σχέση μὲ τὴν ἀληθινὴ οὐσία καὶ ἔννοια τοῦ δημοτικισμοῦ. " λλοι ἐχλεύασαν τὸ θάνατό του. 'Ο θάνατός του τραγικὸς καὶ ὡραῖος μαζὶ δὲν εἶχε τίποτε τὸ ἐξεζητημένο κι' ἦταν σύμφωνος μὲ τὴ ζωή του. 'Ο Περικλῆς Γιαννόπουλος, ὁ ὡραιολάτρης αὐτὸς καὶ ρωμαντικὸς μὲ τὴ καλὴ σημασία τῆς λέξεως νέος, ποὺ ἔζησε ὑμνῶντας τὴν ζωὴ καὶ τὴν ὁμορφιά, περιφρονῶντας τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα καὶ ἐφάρμοσε τὶς ἰδέες του πρῶτα στὴ δική του ζωή, δὲν μποροῦσε νὰ περιμένει τὸ θάνατο νὰ τὸν πάρει ἀπὸ τὸ κρεββάτι ἄθλιο γερόντιο, πῆγε καὶ τὸν βρῆκε μόνος του, πραγματοποιῶντας, ἀρχαῖος κι' αὐτὸς στὴ ψυχή, τὸ πόθο ποὺ εἶχαν οἱ ἀρχαῖοι νὰ πεθάνουν νέοι.

Π. ΑΧΑΙΟΣ

ΕΓΓΡΑΦΑ ΕΚ ΠΑΤΡΩΝ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Πρὸς τὸν 'Οσμὰν Ραϊσὶ Πάτρα

Εὐθὺς ὁποῦ ἐλάβαμε τὴν ἠγαπημένη σας γραφὴ 18 τοῦ ἀπερασμένου δὲν ἐλείψαμε νὰ κράξωμε ὅλους τοὺς καραβοκυραίους καὶ νὰ τοὺς φανερώσωμε τὸν σκοπὸν τοῦ ὑψηλοτάτου Μουσταφᾶ πασᾶ καὶ νὰ τοὺς ἀναγκάσωμε νὰ ἔρχουνται εὐτοῦ νὰ πραματεύουνται ὡς καὶ πρότερα. Αὐτοὶ ἔδειξαν πολλὴν χαρὰν εἰς τοῦτο καὶ μᾶς ἀποκρίθηκαν πὼς στάντε στὴν καλὴν πίστιν ὁποῦ τοὺς δίδεται, θέλουν ἔρθουν νὰ πραματευθοῦν καὶ τὴν αὐτὴν ἀπόκρισι σᾶς τὴν ἐγράψαμε εὐθύς, μὰ τὰ συμβεβηκότα ποὺ ἀκολούθησαν, φυσικῷ τῷ τρόπῳ, ἐπροξένησαν τὸν χαϋμὸν τῆς γραφῆς μας. Διὰ τὰ καΐκια ὅμως μὲ τὴν ἕτερή σας γραφὴ 31 τοῦ ἀπερασμένου μᾶς γράφετε πὼς ἤλθαν εὐτοῦ μὲ τοὺς μοσκοβίτας, σᾶς λέγομε καὶ εἰς τοῦτο ἔχομαι φανερὲς ἀπόδειξες, πὼς ἐρχόμανα τὰ καΐκια αὐτοῦ διὰ νὰ πραματευθοῦνε κατὰ τὴ γραφή σας, τὰ ἠῦραν οἱ μοσκοβίτες εἰς τὸ κανάλι καὶ ἀπόξω ἀπὸ τὸ μισολόγγι καὶ τὰ ἔπιασαν διὰ νὰ μὴν ἔλθουν εὐτοῦ νὰ σᾶς δώσουν τὸ χαμπέρι τῶν μοσκοβιτῶν καὶ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸ διὰ νὰ μὴν ὑπάγουν σὲ καμμίαν ἄλλην σκάλα, νὰ ἔλθῃ τινὰς αὐτοῦ πεζοδρόμος νὰ σᾶς εἰπῇ διὰ τοὺς μοσκοβίτες, τὰ ἐκράτησαν καὶ τὰ ἔχουν κοντά τους στανικῶς. 'Αφοῦ συνέβη ἐκεῖνο ὁποῦ ἔτυχε εὐτοῦ μὲ τοὺς μοσκοβίτες, τὰ καΐκια ἐγύρισαν ἀδειανά, σᾶς λέγομαι ὅμως, πὼς ἂν αὐτοὶ ἐφάνηκαν εὐτοῦ εἶχαν κακὸν σκοπόν, καὶ ἄλλους κακοὺς ἀνθρώπους μέσα εἰς τὰ καΐκια τους καὶ κατὰ τὰ συμβεβηκότα ἠμποροῦσαν νὰ φέρουν καὶ πρᾶγμα· μὰ ἐκεῖνα μὴν ἠμπορῶντας πλέον νὰ ἐλθοῦν εὐτοῦ ἐγύρισαν ἀδειανά. Σᾶς λέγομεν ὅμως πὼς ἐφανερώσαμε καὶ εἰς τὸν ἴδιο καιρὸ τὰ πάντα τοῦ ἐξοχώτατου ἀφεντὸς Προβλεπτοῦ καὶ αὐτὸς μᾶς ἀπεκρίθη πὼς ὁ Πρέντζιπές μας εἶχε καὶ ἔχει μεγάλη ἀγάπη μὲ τὸ Βασιλέα σας, ὡς καθὼς μὲ φανερὲς ἀπόδειξες τὸ ἔδωσε νὰ τὸ ἰδῆτε ὅλοι σας ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ἄρχισε ἐτούτη ἡ μάχη ἀναμεταξὺ τοῦ Βασιλέως σας καὶ τοὺς Μοσκόβους καὶ αὐτοί, ἤγουν ὁ Βασιλέας σας καὶ ὁ Πρέτζιπές μας τὸ ἠξέρουν καλήτερα ἀπὸ ἐμᾶς καὶ ὅσῳ μὲν διὰ τὴν ζημία ὁποῦ μᾶς γράφετε πὼς σᾶς ἔκαμαν εἰς τὸν πάπα, εἰς τὸ διβάρι σας, δύο καληποδιῶτες ἕνας κάπος καὶ ἕνας στραβός, θέλει προσπαθήσει νὰ ξετάζῃ καὶ νὰ τοὺς μάθῃ διὰ νὰ τοὺς σφίξῃ νὰ πληρώσουν τὴν ζημία. Τέλος πάντων διὰ νὰ σᾶς φανερώσῃ ὁ ἀφέντης ὁ Προβλεπτὴς πλέον ξέστερα τὴν καλὴν ἄλλην ἀγάπη ὁποῦ ἀπερνᾷ ἀναμεταξύ μας, δὲν δίδει διὰ τὴν ὥρα ἄδεια κανενὸς καϊκιοῦ, οὔτε βαρκὸς διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς αὐτοῦνα τὰ μέρη, ἤγουν εἰς τὴν Πάτρα, διὰ νὰ μὴν λογαριάζετε πὼς ἔρχονται ὡς ἐχθροί, ὡς καθὼς λέτε μὲ τὴ γραφή σας καὶ γιαίνετε.

'Από τὸ μαγιστράτο τῆς ὑγείας στὰς 2 νοεμβρίου 1772.

(Τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφον ἐξήχθη ἐκ τοῦ παρὰ τῷ 'Αρχειοφυλακείῳ Ζακύνθου Βιβλίου Ἐπιστολῶν 1772—1774 σελ. 27 τοῦ Προβλεπτοῦ Ζακύνθου Φαγκίσκου Πασχαλίγου).

Διὰ τὸν 'Οσμὰν Ραϊσῆ στὴν Πάτρα

'Ελάβαμεν τὴν σήμερον τὴν ἠγαπημένην σας γραφὴ γεγραμμένη στὰς 18 τοῦ τρέχοντος καὶ ἀκολούθως ἐκράξαμε τοὺς καραβοκυραίους τῶν βαρκῶν καὶ καϊκίων καὶ τοὺς ἐφανερώσαμε τὴν καλὴν γνώμη τοῦ ἐξοχώτατου Πασᾶ λέγοντάς τους νά ἔρχωνται μὲ θάρρο νὰ πραματεύουνται, ὡς ἔκαναν καὶ πρότερον ἀπὸ τὲς ἀποκαταστασίες. Αὐτοὶ ὅλοι χαρὰ εὐχαριστοῦν ἀνταμῶς καὶ μετὰ ἐμᾶς τὴν ἀγάπη σας καὶ θέλουν ἔρχουνται νὰ πραματεύουνται εὐτοῦ βέβαιοι ὄντες εἰς

τὴν πίστιν ὁποῦ τοὺς δίδετε, διὰ δὲ τὲς στράτες οὕτως εἰς τὸ παρὸν σκρόπιοι οἱ σύντροφοί τους δὲν ἠμποροῦν νὰ ἔλθουν, μὰ εἰσὲ κάμποσες ἡμέρες θέλουν μαζωχθοῦν νὰ ἔλθουν καὶ αὐτὲς καὶ ὑγιαίνετε.

Ἀπὸ τὸ Μαγιστράτο τῆς ὑγείας στὰς 21 τοῦ Ὀχτωβρίου 1772

(Αὐτόθι σελ. 27).

Πρὸς τὸν ἀλήαγα Γκουμπρουήντζος ἤγουν Δουανιέρης Πατρός.

Ἡ γραφή σας ὁποὺ σήμερον ἐλάβαμεν, μᾶς ἔδωσε νὰ καταλάβωμεν μὲ τὸν ἐρχομόν σας εὐτοῦ διὰ νὰ λάβετε εἰς τήν ἐξουσίαν σας τὸ εἰς τὸ αὐτὸ γιουμπροῦκι καὶ τὸ πρόσταγμα ὁποὺ ἔχετε παρὰ τοῦ ἐξοχώτατου πασᾶ τοῦ Ντουλτζινίου καὶ Σκόντρας ἀφέντη σας, διὰ νὰ μᾶς φανερώσετε πὼς ὅσα μπαστιμέντα Σκλαβούνικα καὶ τραμπάκολα εὑρίσκονται εἰς ἐτοῦτα τὰ μέρη καὶ ἐπιθυμοῦν νὰ ἔρχονται αὐτοῦ διὰ τὸ ἁλισιβερίσι, νὰ τοὺς φανερώσωμε πὼς ἠμποροῦν νὰ τὸ κάμουν χωρὶς κανένα φόβον καὶ ὑποψίαν. Τὴν ὁποίαν χαροποιὰν εἴδησιν παοσφέροντάς της ἐμεῖς ἐτούτου τοῦ ἐξοχώτατου Προβλεπτοῦ μας καὶ Ζαπήτου Ζακύνθου, ἔλαβε καὶ ἡ ἐξοχότης του μεγάλην εὐχαρίστησιν καὶ διὰ τοῦτο θέλει δοθοῦν παρόμοιες εἴδησες εἰς ὅλα τὰ μπαστιμέντα ὁποῦ ἐδῶ καὶ ἐμπρὸς θέλει πιάσουν εἰς ἐτούτην τὴν παραθαλασσίαν. Περιπλέον ἡ ἐξοχότης του μᾶς ἐπρόσταξε νὰ σᾶς γράψωμεν, ὅτι ἐπιθυμοῦσε ὁποῦ καὶ ἡ ἐδικές μας βάρκες νὰ δέχουνται ὁμοίως καλὰ καὶ νὰ διαφεντέβωνται ἀπὸ τὸν ἀφέντη σας εἰς τὸ νὰ ἐπιχειρίζωνται ἀγορὲς καὶ ζωοτροφίες ἀπὸ σιτάρια διὰ ἐτοῦτο τὸ νησίον, ἢ ἀλλέως ἡ αὐτὲς ἐπιχείρησες νὰ προβλέπωνται καὶ νὰ γίνωνται ἀπὸ τὴν ἀφενειά σας καὶ ἔπειτα νὰ μὰς τὸ φανερώσετε διὰ νὰ βάλωμε εἰς ἔργον τὸ ταξίδεμα διὰ ἐδῶ εἰς ἐκείνους τοὺς τρόπους ὁποῦ ἤθελε φανισθοῦν ὠφέλιμοι καὶ εὔκαιροι. Κι' ἐτοῦτο ἐπιθυμοῦμε κάποιαν ἀπόκρισίν σας διὰ κυβέρνησίν μας καί κατὰ τὸ παρὸν σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν καλήν σας θέλησιν ὁποῦ ἔχετε νὰ λάβετε εἰς τὴν προτέραν καλὴν κατάστασιν καί ἐλευθερίαν τῶν κουμερκιῶν καὶ εὐχόμενοι παρὰ Θεοῦ μεγαλήτερες ἀξίες σᾶς μένομεν.

Ἀπὸ τὸ Μαγιστράτο τῆς ὑγείας 29 Αὐγοὺστου 1774.

(Ἐξήχθη ἐκ τοῦ ἀνωτέρω Βιβλίου Ἐπιστολῶν σελ. 63)

Ἐνδοξώτατε καὶ ἀγαπητέ μοι φίλε Ἀχμέτ Ἀγᾶ Ζαντὶ Βοϊβόδα, Κυβερνήτα καὶ Ζαπέτη Πατρὸς ἀκριβῶς καὶ φιλικῶς χαιρετῶ, ἐρωτῶ διὰ τὸ χατῆρι Σερίφισας.

Μὲ τὸ παρὸν φιλικόν μου γράμμα ἔρχομαι νὰ σᾶς ἀκριβοχαιρετήσω καὶ μὲ δεύτερο νὰ ἐρωτήσω διὰ τὸ χατῆρι Σερίφισα. Ἐπιδίδω περιπλέον εἴδησιν, ὅτι ἕνας ἁρματωλὸς Μπασᾶς τοῦ Βραχωρίου ἔδωσε ὁρισμὸ τοῦ ἁρματωλοῦ Χιαγγῆ εἰς τὸ Μισολόγγι καὶ ἁλικότισε τέσσαρους ραγιάδες τῆς Ρεπούμπλικάς μας καὶ ἔκαμε περιπλέον διασάκι ἀπὸ τὰς σκάλας νὰ μὴν τρέχῃ τὸ ἁλισιβερίση μὲ τὰ Νησιά μας, ἔγραψε αὐτὸς καὶ γράφει ἐδῶ, ὅτι κάποιοι κλέφται ὁποῦ στοχάζονται πὼς νὰ εὑρίσκωνται εἰς Ζάκυνθο, ἂν δὲν πιαστοῦν, μέλλει νὰ γδάρῃ, νὰ σκοτώσῃ ὅσους ραγιάδες τῆς Ρεπούμπλικας πιάσῃ εἰς τὰ μέρη του καὶ δὲν θέλει ἀφήσει νὰ ἀκολουθῇ τὸ ἁλισι-βερίση μὲ τοὺς τόπους μας. Ἐγὼ δὲν ἠξέρω ποῖο Ντοβλέτι τοῦ ἔδωσε αὐτουνοῦ ὀρδινία νὰ ἀσηκώσῃ Σιφέρι καὶ νὰ πορεύεται μὲ τέτοιους ἄνομους τρόπους ἐναντίον μιᾶς Ρεπούμπλικας ὁποῦ ηὑρίσκεται εἰς τὴν ὑπεράσπισιν καὶ διαφέντευσιν τόσον τοῦ πολυχρονεμένου καὶ δοξασμένου Σουλτὰν Σελὶμ, ὡσὰν τοῦ κραταιοτάτου αὐτοκράτορος ὅλων τῶν Ρουσιῶν. Ἐγὼ ἠμπορῶ νὰ βεβαιώσω τὴν ἐνδοξότητά σας, πὼς τοὺς κλέπτας οὔτε τοὺς δεχόμαστε, οὔτε τοὺς ὑποφέρνομε εἰς τὰ Νησιά μας καὶ περὶ τούτου δὲν θέλει λείψομε νὰ κάμωμεν κάθε φυσικὴν ἐξέτασιν, πλὴν εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν ἐστοχάσθημεν νὰ γυρίσωμεν εἰς τὴν φρονιμάδα τῆς δικαιοσύνης τῆς ἐνδοξότης σας τῆς ἀναφορᾶς μας καὶ ἡ αἰτίσ μας νὰ ἤθελε πράξει εἰς τρόπον, ὥστε αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ὁποῦ ηὑρίσκονται ἀδίκως ἁλικοτισμένοι εἰς τοὺς τόπους σας νὰ λάβουν τὴν ἐλευθερίαν τους καὶ νὰ μὴν ἀκολουθήσῃ πλέον εἰς ἀθώους ραγιάδες, ἀλλ' οὔτε νὰ μένουν κλεισμένες ἡ σκάλες τῆς Τουρκίας εἰς τὸ ἁλισι-βερίση τῶν Νησιῶν μας διωρισμένο ἀπὸ τὸ κράτος τῆς Ὑψηλῆς Πόρτας. Ἐγὼ γνωρίζοντας πόσην πρᾶξιν ἔχει ἡ ἐνδοξότητά σας εἰς τὰ πράγματα τῶν Ντοβλετιῶν, διὰ ἐτοῦτο εἶμαι βέβαιος πὼς θέλει συμπεράνει τὴν μεγάλη δουλεία ὁποῦ αὐτὴ εἶναι μανθάνοντας ὁ ἐξοχώτατος Πληρεξούσιος Ροῦσος καὶ τὸ Σενᾶτο καὶ ὁποῖο ὀνταίτην εἰς τὸ ἐλητζηδά τους εἰς Κωνσταντινούπολι ἡ ἐνδοξότης σας ἐπιμελῶντας καὶ κάμνοντας νὰ κάμνῃ τέλος τέτοια ὑπόθεσι, θέλει λάβει πολλὴ τιμὴ ἀπὸ τὸ Δοβλέτι σας καὶ θέλει ὑποχρεώσει ὡς καλὸς γείτονας καὶ τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἑπτανήσων. Ταῦτα καὶ ἀκαρτερώντας ἔνδοξον ἀπόκρισίν σας μένω μὲ ὅλον τὸ σέβας καὶ τὴν πλέον εἰλικρινὴν φιλίας κσὶ ὑποσημειοῦμαι.

1802 Μαρτίου 22 ἐ. π.

(Ἐξήχθη ἐκ τοῦ Βιβλίου Α.' Διαφόρων Ἐπιστολῶν ἔτους 1802 σελὶς 172).

Τοῦ Ἐξοχωτάτου Μπέη Πατρῶνε.

Λαμβάνοντας τὴν τιμὴν τῆς ἐπιστολῆς τῆς Ἐξοχότης σας 16 τοῦ τρέχοντος ἀπὸ Ἁγίαν Μαῦρα. Τὴν σήμερον λαμβάνω τὴν τιμὴν εἰς ἀπόκρισι νά προσφέρω τὸ σέβας ὁποῦ ἐκράτισα πάντοτε καὶ κρατῶ εἰς τὸ ἄξιο καὶ προσκυνημένο ὑποκείμενόν σας καὶ καὶ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν νὰ σᾶς φανερώσω ὅτι ἐγὼ δὲν ἔλαβα μήτε εἰς κονσένια, μήτε εἰς εἴδησι καμμία διὰ τὰ τόπια τοῦ ὁποῦ μέ προστάζετε νὰ κονσερτάρω ἐδῶ τοῦ Καπιτάνου τῆς Κροβέτας σας μετὰ τὸν γυρισμόν της ἀπὸ Τζερῖγο. Αὐτὰ δὲν ἠξεύρω εἰς τὶ ἀριθμὸν τὰ ἔλαβε εἰσὲ κονσένια ὁ Κομανδάντες ὁ Ροῦσος ἀπὸ τὸν Κολονέλον του καὶ δίχως νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸν Κολονέλον του καὶ ρίχως νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸν ἔδιον ὀρδινία διὰ νὰ τὰ δώσῃ δὲν εἶναι νὰ τὰ κονσεντάρῃ. Μὴτ ἔσοντας λοιπὸν ἐτοῦτο εἰς τὴν ἐξουσίαν μου, σᾶς δίνω τὴν εἴδησιν καὶ ἡ ἐξοχότης σας ἠμπορεῖτε νὰ δώσετε τὸ ἀναζήτεμα τοῦ ἐξοχωτάτου Πλενιποντετζιάριου Κο. Μοτζενίγου διὰ νὰ διορίσῃ νὰ δοθῇ ἡ ὀρδενία.

Ἐπιθυμώντας τὲς ἀφορμὲς διὰ νὰ φανερώσω εἰς κάθε τρόπον τὸ σέβας πρὸς τὴν ἐξοχότητά σου, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ διαμένω μὲ χρέος καὶ ταπεινοσύνη.

Ἐδόθη τὰς 19 φλεβαρίου 1803

(αὐτόθι σελ. 144)

Πρὸς τὸν Βοηβόδαν Πατρῶν.

Ἐνδοξώτατε, ἄκρε, καθαρὲ καὶ πιστότατε φίλε, αὐτάδελφε τοῦ Βαλεντὲ Σουλτὰν Κεχαγιασὶ Βοηβόντα Παληᾶς Πάτρας Ἀχμὲτ Ἀγᾶ φιλικῶς σᾶς ἀκριβοχαιρετοῦμεν μὲ ἐρεύνησιν τῆς ὑγείας. Τούτην τὴν στιγμὴν ὅθεν εἶχα ἑτοίμην τὴν παράδοσιν τῆς ἐπιστολῆς μου πρὸς τὸν πεζοδρόμον σας, μὲ ἐπρόφθασαν ἀπὸ τὸ Σινᾶτο ἡ προσταγὲς ὅμοιες μὲ ἐκεῖνες, ὁποῦ ἡ ἐνδοξότη σου μοῦ ἀναφέρετε, ταὶς ὁποίαις ἐγὼ δὲν λείπω πάραυτα εἰς τὸ νὰ βάλω εἰς πρᾶξιν τὴν ἐνέργειάν τους καὶ ἐκπλήρωσίν τους καθὼς τὸ ἀπαιτεῖ τὸ δίκαιον ὁμοῦ καὶ ἡ ἐπιθυμία σας. Ἐπιθυμῶ εἰς τὸ νὰ ἀκούω πάντοτε διὰ τὸ ποθητὸν τῆς ὑγείας σας, τὴν ὁποίαν ὁ ἅγιος Θεὸς νὰ διαφυλάττῃ εἰς ἔτη πολλά.

Ἐκ Ζακύνθου τὰς 5 Ἰουνίοὰ 1803 ε. π.

Ἐνδοξώτατε, ἄκρε, καθαρέ, καὶ πιστότατε φίλε καὶ γείτων τοῦ Βαλεντὲ Σουλτὰν Κεχαγιάση Βοϊβόντα Παληᾶς Πάτρας Ἀχμὲτ-Ἀγᾶ φιλικῶς ἀκριβοχαιρετῶ μὲ τὴν ἔρευναν τῆς ποθητῆς μοι ὑγείας σας. Τὴν φιλικὴν καὶ ἠγαπητήν σας ἐπιστολὴν σήμερον τὰς τέσσαρας τοῦ παρόντος ἔλαβον, μὲ τὴν ὁποίαν μοῦ ἔχεται παραδομένη ἡ ὑπόθεσις ποὺ ἀπερνᾶ ἀναμεταξὺ Ἀναστασίου Κισινίρη καὶ μισὲρ Τζουάνε Μακρῆ τούτης τῆς χώρας Ζακύνθου. Ἐγὼ δὲν ἔλαβα καμμίαν ἔτερην ἐπιστολὴν τῆς ἐνδοξότης σου ἀρχήτερα ἀπὸ τὴν ἄνωθεν μόλον τοῦτο πρὸ πολλοῦ εἶχα λάβει κάποιον φῶς ἐπάνω εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἐκ μέρους τοῦ αὐτοῦ Κισινίρη καὶ Μακρῆ, πλὴν δὲν ἔλαβα πώποτε καμμίαν εἴδησιν ἀπὸ τὸ Σινᾶτο εἰς ταὶς παράλλειψες τῆς ἐπιθυμίας καὶ μέλλει νὰ συμπεράνω πὼς ἐξ ἀπροσεξίας δὲν μοῦ ἐπρόφθασαν ἀκόμη ὡς τώρα ἀπὸ τὸ ρηθὲν Σινᾶτο ἡ ἐπιστολὲς ποῦ μοῦ σημειώνετε μὲ τὴν ἔνωσιν τοῦ ἴσου ἀπὸ τὸ αὐτὸ Σινᾶτο παρὰ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. Τώρα ὅμως ὁποῦ ἡ ποθηνοτάτη μοι ἐπιστολή σας μοῦ ἀνάφερε τὲς παραδόσες σας καὶ ἐπιθυμίες σας διὰ τὸν Κισινίρη, ἐπαράδωσα τὲς ἀναγκαίες προσταγὲς διὰ νὰ ἀπομείνῃ ἀνενέργητος ἡ αὐτὴ διαφορὰ ἕως ὁποῦ νὰ μοῦ προφθάσουν ἀπὸ τὸ Σινᾶτο ἡ διόρισες καὶ ὁποῦ πάραυτα τότε θέλει βάλω εἰς πρᾶξιν τὴν ἐπιθυμίαν σας.

Ταῦτα μέν, τὰ δὲ ἔτη τῆς ὑμῶν ὑγείας σσς εἴησαν πλεῖστα, ὡς ἴδιον τῆς ποθητῆς μοι καρδίας ἀγάπης σας.

Ἐκ Ζακύνθου τὰς 4 Ἰουνίου 1803 ἔ.π.

(Τ' ἀνωτέρω δύο ἔγγραφα ἐξήχθησαν ἐκ τοῦ Βιβλίου Β', Ἐπιστολῶν ἔτους 1803 σελ. 59).

Πρὸς τὸν ἐνδοξότατον Ἀγᾶ καὶ Ζαπίτη τῆς Πάτρας

Ὅσον διὰ τοῦ παρόντος τὸ χρέος μὲ βιάζει νὰ ἐρευνήσω περὶ τῆς περιποθήτου ὑγείας, ἄλλο τόσον δέομαι τοῦ παναγάθου Θεοῦ, ἵνα αὐτὴν μακροημερεύουσαν καὶ παντὸς ἀνιαροῦ ἀπαντήματος ἀπαλλάττῃ, ὡς ἐπιποθέει.

Γνωστὸν εἶναι τῆς ὑμετ. ἐξοχότητος, ὅτι ὁ πρῶτος σκοπὸς πάσης Διοικήσεως ἀποβλέπει τὴν κοινὴν ὠφέλειαν καὶ τότε διατηρεῖ μᾶλλον αὐτήν, ὅταν μὲ αὐστηρότητα παρατρέχῃ ἐκείνους ὁποῦ ἤθελε τολμήσουν εἰς τὸ παραμικρὸν νὰ σαλεύσουν τὴν ἁρμονίαν τῶν πολιτῶν.

Κοινὸν ἐπακολούθως χρέος ἔχουν οἱ Κυβερνῆται ὅπου βαστοῦν τὴν ὁποίαν δήποτε Κυβέρνησιν ἀμοιβαίως νὰ συμφωνοῦν διὰ τὸν τέλειον ἐξολοθρευμὸν τῶν παρανόμων διὰ νὰ μὴ θαρρύνουν εἰς τὰ ἄτοπά τους, ἐλπίζοντες νὰ ἀποφύγουν τὴν Δικαιοσύνην μὲ τὸ νὰ προσφύγουν εἰς ἄλλον τόπον, ἀφοῦ παρέβησαν τοὺς τυπικοὺς Νόμους, οἱ ὁποῖοι εἶναι κοινοὶ εἰς πᾶσαν Κυβέρνησιν.

Ἡ σκέπη καὶ ἡ φύλαξις ὁποῦ ἕως τώρα ἐχαίροντο εἰς τ' αὐτόθι μέρη τῆς ὑμετέρας ἐπικρατείας, οἱ παγκάκιστοι καὶ μιαροὶ Παναγιώτης καὶ Δημήτριος ἀδελφοὶ Καμπάση, ὁ Κωνσταντῖνος Μπιθούλκας, λεγόμενος Δακουρᾶς, κάποιος Σαρακώσης καὶ κάποιος Ματαράγκας τοὺς ἐκατάστησε τόσον τολμηρούς, ὁποῦ ἀφόβως πηγαίνουν καὶ ἔρχονται ἀπὸ τ' αὐτόθι μέρη ἐδῶ εἰς τὴν Ζάκυνθον διὰ νὰ συγχύζουν τὴν εἰρήνην καὶ φύλαξιν ταύτης τῆς Νήσου μὲ φόνους, ἁρπαγὰς καὶ δυναστείας γυρίζοντες μετ' ἔπειτα εἰς τ' αὐτόθι μέρη καὶ φέροντες μαζῆ τους τὸν θρίαμβον τῆς κακουργίας των.

Αὐτὴ ἡ Διοίκησις δὲν ἐπέτυχε διὰ ὅσον ἐπάσχισε νὰ τοὺς συλλάβῃ εἰς ταύτην τὴν Νῆσον, ἡ τύχη βέβαια ἠμπόδισε πάντοτε. Αὐτοὶ ἀφ' οὗ ἔκαμαν πολλὰς γυναῖκας χήρας μὲ πολλὰ τέκνα ὀρφανὰ, γύρισαν πάλιν εἰς τ' αὐτόθι μέρη χωρὶς νὰ ἀπαντήσουν τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν.

Ἡ ἀνωτέρω ἡμῶν ἐξουσία μὲ προστάζει νὰ προστρέξω εἰς τὸ ἡμέτερον ὕψος παρακαλῶντας νὰ δόσῃ τὲς προσταγές της εἰς κάθε τόπον ὁποῦ ἐξουσιάζει

διὰ νὰ πιασθοῦν οἱ ἄνωθεν ἀδελφοὶ Καμπάση, ὁ Δακουρᾶς, ὁ Σαρακώσης ὁ Ματαράγκας καὶ μάλιστα κάποιος νέος ὀνομαζόμενος Κωνσταντῖνος Τζουρούφλης, ὁποῦ ἦταν παπᾶς καὶ ὁποῦ δυναστικῶς ἐφόνευσε μίαν γυναῖκα. Αὐτοὶ ὅλοι εἶναι εὔκολον νὰ ἄλλαξαν καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἔνδυμα, ὁ ἱερεὺς θέλει ἐξούρισε καὶ τὰ γένειά του καὶ ὅλοι θέλει πασχίζουν νὰ κρύπτωνται, πλὴν ἡ πρόβλεψις καὶ ἐξουσία τῆς ὑμετέρας ὑψηλότητος θέλει εὕρει εὐκόλως τοὺς τρόπους νὰ τοὺς λάβῃ εἰς χεῖρας ἢ εἰς Πύργον, ἢ εἰς Κλαρέντζα, ἢ εἰς Γαστούνη, ἢ εἰς πᾶσαν ἄλλην χώραν ἢ χωρίον ὁποῦ ἐξουσιάζει καὶ διὰ περισσοτέραν εὐκολίαν τῆς πέμπω ἐγγράφως τὴν φυσιογνωμίαν τους καὶ κάθε ἄλλο σημεῖον τους διὰ νὰ γνωρίζωνται εὐκολώτερα. Θέλει λάβει ἀπὸ τὴν Διοίκησιν ὅποιος εἶχε τοὺς πιάσει καὶ μοῦ τοὺς παραδώσῃ, τσεκίνια πενῆντα διὰ καθ' ἕνα.

Δὲν θέλει λείπω καὶ ἐγὼ εἰς παρομοίας χρείας καὶ ζητήματά της νὰ ἀφιερωθῶ μὲ ἄκραν ζέσιν καὶ πόθον διὰ νὰ κατορθώσω τὰ προστάγματά της καὶ προσμένοντας τὴν τιμὴν τῆς ἀξιοτίμου ἀποκρίσεώς της μὲ ὅλον τὸ σέβας τῆς ἐπεύχομαι τῆς ὑμετέρας ὑψηλότητος πάντοτε ὑγείαν καὶ δόξαν.

Ζακύνθῳ ἀπὸ τὸ Πρυτανεῖον, Μαρτίου 10, 1806 ἔ. π.

("Ομοιαι ἐπιστολαὶ ἐστάλησαν πρὸς τὸν Πασᾶν Τριπολιτσᾶς καὶ τὸν Βοϊβόδαν Γαστούνης. Ἐξήχθη ἐκ τοῦ Βιβλίου Γ.' Δημοσίων Ἐπιστολῶν τοῦ Πρυτάνεως Ζακύνθου Νικολάου Μηλιαρέση ἀπὸ 15 Δ)βρίου 1805—1806 σελ. 92).

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ

ΔΟΣΤΕ ΜΟΥ ΤΟΝ ΛΑΜΠΡΟ ΣΙΩΠΗΛΟΝ ΗΛΙΟΝ

WALT WHITMAN 1819—1892

Δόστε μου τὸν λαμπρὸ σιωπηλὸν ἥλιο, γιομᾶτον ἀπ' ὅλη τὴ θαμπωτικὴ λάμψη του,

Δόστε μου ἀπὸ τὸ περιβόλι τὰ ὥριμα καὶ κόκκινα ζουμερὰ φθινοπωρινὰ φροῦτα,

Δόστε μου ἕνα λιβάδι, ὅπου ἀθέριστο τὸ χορτάρι νὰ φυτρώνῃ,

Δόστε μου ἕναν ἰσκιότοπο καὶ μιὰ κιγκλιδωτὴ κληματαριά,

Δόστε μου φρέσκο στάρι, δόστε μου ἀργοκίνητα καματερά νὰ δδηγήσω,

Δόστε μου νύχτες, ἐντελῶς γαλήνιες, ὅπως στὰ ψηλὰ κορφοβούνια στὰ δυτικὰ τοῦ Μισισσιπῆ, καὶ γὼ ψηλὰ νὰ κυττάζω τ' ἀστέρια

Δόστε μου ἕνα εὐωδιασμένο στὸ ἡλιοχάραμα περιβόλι μὲ ὥραῖα λουλούδια, κι' ἐλεύθερα νὰ τὸ τριγυρνῶ,

Δόστε μου νὰ παντρευθῶ μιὰ καλόψυχη γυναῖκα, ποὺ ποτὲ νὰ μὴν κουραστῶ μαζύ της,

Δόστε μου ἕνα τέλειο παιδί, δόστε μου μακρυὰ ἀπ' τὸ θόρυβο τοῦ κόσμου μιὰ οἰκογενειακὴ ἀγροτικὴ ζωή,

Δόστε μου νὰ τραγουδήσω αὐθόρμητα, κλεισμένα μέσα μου τραγούδια, μονάχα γιὰ τὰ δικά μου αὐτιά,

Δόστε μου μοναξιά, δόστε μου τὴ φύση, δόσε μου πάλι ὦ Φύση! τὴν πρώτη σου τέλεια ὑγεία!

Μετάφρ. ΜΥΡΑΣ ΑΛΟΗΣ

ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Τοῦ πνευματικοῦ μου πατέρα
ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΞΑΡΧΟΥ

— Γιατί μ' ἔφεραν ἐδῶ πέρα ;

Ἕνα ἐρωτηματικὸ προβάλλει σκοτεινὸ ἡ καταπληξι ἐμπρός μου, ὅταν προσπαθῶ τὸ λογισμό μου ἤρεμα νὰ κυβερνήσω, ἀνάμεσα στὶς σκοτεινὲς συμπληγάδες τῆς ἀγωνίας μου.

Ὑπάρχω—λέω—χωρὶς νὰ ζῶ, στὸ ἐσωτερικὸ στενοῦ ἑνὸς κύβου· αὐτὴ εἶναι ἡ ἀδυσώπητη ἐντύπωσι τοῦ δωματίου μου ἐδῶ μέσα : Ἕνας κύβος ποὺ—ὥς νὰ εἶναι στεγανὰ σφραγισμένος—αἰχμάλωτο μὲ κρατεῖ τώρα καὶ ἀπελπιστικὰ μοῦ ἀποκλείει τοῦ ὑπόλοιπου ἔξω κόσμου τ' ὅραμα τὸ ποθεινό.

Οἱ τέσσερες τῶν τοίχων του πλευρὲς πέφτουν ὡς τὴ βάσι κάτω ὀρθογωνικὰ καταθλιπτικές· κ' ἐπάνω τους, ἀπὸ τὰ ἔξω ἐρχόμενο, χύνεται ἀφρίζοντας τὸ κῦμα τῆς ζωῆς, ἡ χαρὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τὸ τραγούδι τοῦ ἔρωτα. Ὅμως μάταια σπάζεται ἐκεῖ καὶ ὑποχωρεῖ τὸ κῦμα, νικημένο ἀποσύρεται γοργά, χωρὶς ποτὲ νὰ φτάνῃ ὡς τὸ λευκὸ τοῦ κύβου μου βάθος, δίχως ποτὲ νὰ μὲ πλημμυρῇ ὁ ἀφρός του γλυκὰ δροσιστικός. Μόνον ὁ νόστος μου τὸ μαντεύει ν' ἀναδεύεται καὶ μοναχὴ ἡ ψυχή μου γοερὰ ἀντιλαλεῖ τὴν ἠχώ του. Τ' ὄνομά της ξένο συντρίβεται στὸ κενὸ τῆς ζωῆς μου...

Κάτω εἶναι τὸ πάτωμα στρωμμένο μὲ τετράγωνα ἀπὸ μάρμαρο πλακάκια ἰσόμετρα, γαλανὰ καὶ λευκά, τοποθετημένα ἕνα κοντὰ τοῦ ἄλλου, σταυρωτά. Εἶναι ἀκριβῶς 64 πλακάκια, ὅσα καὶ τὰ χωρίσματα στὸ σκάκι. Τὰ μετρῶ συχνά, ἐνόσῳ μέσα στὰ ψυχρὰ τοῦτα χωρίσματα κινοῦνται τώρα ὅλοι μου οἱ στοχασμοὶ—ἀκριβῶς ὅπως τὰ πιόνια ἐπάνω στὸ σκάκι—κατὰ ὡρισμένες παίζουν διευθύνσεις, ἀλλὰ δίχως πλέον κανένα σκοπό. Ναί ! Ἐπάνω ἀπὸ τὴν εὐθείαν αὐτὴν ἐπιφάνειαν αὐστηρὰ περιορίζεται ἤδη ὁλόκληρη ἡ ζωή μου. Καὶ χωριστὰ ἕνα-ἕνα αὐτὰ τὰ γαλανὰ καὶ λευκὰ τετράγωνα τοῦ μαρμάρου κρατοῦν φυλακισμένο ἐντός τους τ' ὄνομα ποὺ ζητῶ...

Περνῶ ἔτσι τὸν περισσότερο καιρό μου βηματίζοντας νευρικὰ καὶ ἀδιανόητα, ἐπάνω-κάτω, ὅμοιος μὲ τὸ «τρελλὸ» πιόνι τοῦ σκακιοῦ. Καὶ νοιώθω τὸν ἑαυτό μου παντοτεινὰ δέσμιο μέσα στὸ ἀσφυχτικὸ περιθώριο τοῦ κύβου τούτου. Ἐνῷ τώρα ἔπρεπε νὰ εἶμαι ἔξω, ἀναζητώντας ὅ,τι μοῦ λείπει καὶ τὸ ποθῶ.

Θέλω—ὅταν μερικὲς μὲ καταθλίβουν στιγμὲς—νὰ φωνάξω, νὰ κλάψω σκληρὰ ἀπὸ θυμό. Ἀλλὰ ποιὸς ἐδῶ μέσα νὰ μὲ ἀκούσῃ καὶ νὰ μὲ συμπονέσῃ, ποιός ; Τότε λοιπὸν χτυπῶ τοὺς τοίχους βάρβαρα μὲ τὶς παλάμες μου, ποὺ σφίγγονται μὲ παιδικὸ ἕνα τρόπο ὀργῆς—τόσο ἀστεῖα καὶ τόσο

πείσμονα—γιὰ νὰ παραλύσουν ἀμέσως ὕστερα, κουρασμένα :

— Ἄχ ! Γιατὶ νὰ μ' ἔχουν ἐδῶ μέσα ;

Εἶμαι ἐδῶ—καὶ δὲν ὑπάρχω : φυλακισμένο μὲ κρατοῦν μυστικὰ στὸ βάθος—δυσθεώρητο βάθος—ἑνὸς πηγαδιοῦ, ὅπου ποτὲ τὸ σκοτάδι του δὲν θὰ τὸ φωτίσει ἑνὸς λόγου ἡ ἀστραπή, ἐνῷ γελῶντάς της θὰ ἔκλαιαν τὰ μάτια...

—Θεέ μου, τί ψυχρὸ ποὺ εἶναι ἐδῶ τὸ μέρος !

Ἐξωτερικὰ ὁ βαρὺς τοῦ χτίριου τούτου ὄγκος δὲν προκαλεῖ παρὰ τὸ αἴσθημα μιᾶς συμπάθειας, ἴσως καὶ νὰ λυπῇ τὸν ἁπλὸ διαβάτη, ποὺ περαστικὸς διαβάζει τὰ μαῦρα γράμματα μιᾶς ἐπιγραφῆς :

ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ

Ὅμως ἐγὼ νοιώθω καλά, πολὺ πικρὰ γνωρίζω, τί σημαίνουν αὐτὲς οἱ δυὸ ἁπαλὲς φαινομενικὰ λέξεις, μὲ τὰ καλλιγραφημένα τους κεφαλαῖα γράμματα : «Νευρολογικὴ Κλινική».

Μέσα ἐδῶ ἡ ἀτμόσφαιρα σὲ πιέζει στὸ στῆθος βαρειὰ καὶ ὑγρὰ ὑπόθερμη. Νομίζεις ὅτι τῆς ἀνίας τὸ τέρας τὴ διαποτίζει μὲ τῆς ἀναπνοῆς του τὸ φριχτὸ ἄσθμα Μιὰ ἀγωνία σὲ συνέχει διαρκὴς—ὥ αὐτὴ ἡ ἀγωνία τοῦ ἀόριστου νοῦ—πλανώμενη ὁλόγυρά σου πλασματική. Σ' ἐγγίζει—ὅταν ξυπνᾶς. Τὸ ρῖγός της σὲ βόσκει—ὅταν κοιμᾶσαι. Ἐδῶ δὲν ἔχει κανεὶς τὴν ἐλπίδα ποὺ παρηγορεῖ τὸν προσωρινὸ ἄρρωστο τοῦ νοσοκομείου· δὲν ἔχει ἐπὶ τέλους οὔτε τὸ μόνιμο τῆς ἀπόγνωσης συναίσθημα, στὸ ὁποῖο ἀσύνειδα ὑποτάσσεται τελικὰ ὁ ἔγκλειστος μιᾶς φυλακῆς, εἴτε ὁ τρελλὸς τοῦ φρενοκομείου τρόφιμος. Ἐδῶ τὸ περιβάλλον πυκνώνεται ἀπὸ μιᾶς ἀβεβαιότητας τὰ νέφη, ποὺ θολώνουν καὶ τὸν εὐρύτερον ὁρίζοντα τοῦ νοῦ καὶ βρέχουν τῆς πλάνης ἀμφιβολίας τους τὸ ζόφο, σταγόνα πρὸς σταγόνα, ἐντὸς τῆς ψυχῆς μου ἀργά, ἐκνευρισμένα καὶ ἀτελεύτητα· ἔτσι ὅπως πέφτουν οἱ πρωτες τοῦ φθινόπωρου βροχές, στὰ τεφρὰ ἐκεῖνα δειλινά, τ' ἀρρωστημένα καὶ ἀτέρμονα. Ἀργὰ καὶ ἀβέβαια—ὅπως εἶχε περάσει ἡ ζωὴ μου προτοῦ τ' ὄνομά της ἐκείνη χαράξει πύρινο στὸ στῆθός μου...

Κ' ἐρωτῶ. Τί ἔχω κάνει τάχα τὸ φοβερό ; Τι κακὸ ἔχω πάθει; Ἀπορῶ—χωρὶς νὰ προσμένω ἀπάντησι.

—Γιατὶ λοιπὸν μ' ἔφεραν ἐδῶ ;...

Χαμογελοῦν οἱ γιατροὶ μὲ συγκατάβασι ἅμα τοὺς ζητῶ νὰ μάθω· Συζητοῦν εὐπροσήγορα μαζὶ μου, γιὰ ὅλα ἔχουν ἕνα λόγο νὰ μοῦ εἰποῦν θετικό. Ὅταν ὅμως τοὺς ἐπιμένω ἐρωτῶντας γιὰ τὸν ἑαυτό μου καὶ ἀπορῶ γιὰ τὴν περίπτωσί μου, προσπαθοῦν ἐκεῖνοι νὰ διαφύγουν, ἡσυχάζοντὸς με εὐγενικά, μὲ λόγια ἀπροσδιόριστα. Τοὺς ἐκθέτω σοβαρά, ἐπίσημα τοὺς τονίζω πὼς εἶναι ἀνάγκη τώρα νὰ εἶμαι ἔξω, στὸν κόσμο... Καὶ αὐτοὶ μὲ βεβαιώνουν ὅτι μερικὸς ἀκόμη χρειάζεται καιρὸς γιὰ νὰ ἠρεμήσουν ἐντελῶς τὰ νεῦρά μου.

—Τότε ὅμως θὰ εἶναι ἀργά...Τοὺς ἐξηγῶ, ταπεινὰ παρακαλῶντάς τους·

—Ἡσυχία! Αὐτὸ θέλει τὸ πνεῦμά σας! Τοὺς ἀκούω ὅλο τοῦτο νὰ μοῦ συνιστοῦν, στὸ τέλος ὁποιας ὁμιλίας μου μαζί τους.

Ἡ συχία; Ναί, διαβάζω καὶ τῆς λέξης αὐτῆς τὸ πεπρωμένο μου... Εἶναι γραμμένη στὸ μέσο λευκῆς μιᾶς πορσελάνης, βιδωμένης δεξιά, στὸν κεντρικὸ τῆς κλινικῆς διάδρομο. Τὴν ἔχουν γράψει μὲ κόκκινο χρῶμα βαθύ, ζωηρὰ τὰ γράμματα· κ' ἐπάνω ἀπὸ τὴ λέξι σημειώνεται, ἐπίσης κόκκινος καὶ βαρυσύμαντος, ἕνας σταυρός. Ἔτσι νά:

✝

ΗΣΥΧΙΑ

Λοιπόν, ἡσυχία... Ἐγὼ ὅμως δὲν βλέπω νὰ ὑποφέρω ἀπὸ τίποτε. Καὶ μόνο ἐδῶ πέρα φοβοῦμαι μήπως πάθω. Καί ἀγωνιῶ γιὰ τοῦτο. Ὥρες —ὧρες ὑποπτεύομαι καὶ σχεδὸν περιμένω ὡρισμένως νὰ σπάσῃ ἕνα τι ἐντὸς μου ἀνεπανόρθωτα. Στὸ μυαλό μου ἀστράφτει αἰνιγματικὸ ἕνα φῶς, ἐκεῖνες τὶς στιγμές, καὶ ἀπὸ ἕνα χέρι φοβερὰ σφίγγεται ἡ καρδιὰ μου, πνίγοντας τὸν ἀναπαλμό της. Ποιὰ τυραννία, Κύριε: καὶ αὐτή;...

Καὶ ὅμως—θὰ ἔλεγε κανείς—δὲν μοῦ λείπει τίποτε ἐδῶ, ἀπ' ὅσα συντελοῦν στὸν ἄνετο ἑνὸς ἀνθρώπου χρόνο. Ἡ ὑπηρεσία—ὅσο καὶ ἂν τὰ πρόσωπά τους πειθαρχοῦν ἠλίθια στὸ ὕφος μιᾶς αὐστηρότητας—εἶναι πρόθυμη κι' εὐγενικὴ μοῦ δείχνεται πολύ. Μοῦ δίνουν τὰ πάντα. Ὅμως καὶ ὅλα μοῦ τ' ἀποστεροῦν, ἐνόσῳ δὲν μὲ ἀφήνουν ἐλεύθερο νὰ φύγω, νὰ χαθῶ μοιραῖος πρὸς τ' ἄγνωστα ἑνὸς δρόμου ἴχνη, ν' ἀναπνεύσω τὸ ἀπεριόριστο, δροσερὸ ἀέρα. Αὐτὸ τὸν ἀέρα, ποὺ τὸν ἐπιθυμῶ ὥριμο ἀπὸ ἀρώματα ἀρινά, μεστὸν ἀπὸ πόθους τῆς ζωῆς, παλλόμενο ἀπὸ τὴ μουσικὴν ἠχὼ τοῦ ὀνόματός της. Ἄχ! Δὲν ὑπάρχει αὐτὸς ὁ ἀέρας στὰ βάθη ἐδῶ τοῦ ἀνήλιου πηγαδιοῦ μου. Δὲν τὸ αἰσθάνθηκα οὔτε στὸ περιβόλι κάτω, ὅ που συχνὰ ἀποσύρομαι μόνος νὰ κυνηγήσω τῆς ἀγωνίας μου τὶς σκιές, ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς κορμοὺς τῶν πυκνῶν δέντρων, ποὺ στέκονται πράσινα καὶ ἀνόητα κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο, εἴτε φτείρονται ὑπομένοντας τὸ θρῆνο τῆς βροχῆς.

Τότε κ' ἐγὼ πνίγομαι πλειότερο, προσπαθώντας κρυφά, δίχως νὰ τὸ κατορθώσω ποτέ, ἐπάνω ἀπὸ τὸν πανύψηλα χτισμένο γύρω—γύρω τοῖχο τοῦ κήπου, νὰ ἰδῶ ἀπόμακρος τὸν κόσμο ποὺ ἔχω χάσει, τὸν κόσμο ποὺ χτὲς ἐγνώρισα μόλις ριγώντας ν' ἀντικρύσω κατάμματα τ' ὅραμα τῆς ἀγαπημένης ζωῆς, δυνατὰ τ' ὄνομά της νὰ καλέσω...

Πνίγομαι στὰ σκοτεινὰ τοῦ τεφροῦ ἐδῶ μέσα κύβου. Παράφορα ἀσφυχτιῶ. Ναί. Ὥσπου μιὰ ἀστραπὴ ἀπροσδόκητα λευκὴ ἔρχεται τότε νὰ πλήξῃ τὸ διαλογισμό μου· ἕνα χέρι παγερὸ ἁπλώνεται καὶ ὀξὺ βυθίζεται ἐντός μου. Τὸ αἰσθάνομαι— ἂχ Θεέ μου—νά! καὶ τώρα, νὰ μὲ ἀναστατώνῃ. Ἄχ! ναὶ καὶ τώρα, πνίγομαι, πνίγομαι, σᾶς λέω, καὶ μιὰ φωνὴ σχίζει τὸ λάρυγγά μου, μιὰ φωνὴ ποὺ τρομάζει κ' ἐμένα τὸν ἴδιο νὰ τὴν ἀκούω:

—Ἄ έ ρ α θ έ λ ω! Ἄ - έ - ρ α! α! α! α! . . .

Ἐπορευόμουν ὀκνὸς τότε στὰ πεπρωμένα τοῦ χρόνου.

Ἤμουν ὁ ἐραστὴς τῆς ζωῆς, πρὶν ὑπάρξω ὁ μελλοθάνατός της. Τὴν ἀγαποῦσα τόσο καὶ εἶχα ὅλος δοθῆ νὰ τὴν ἀπολαμβάνω καὶ γιὰ νὰ μὴ τ' ὅραμά της στερηθῶ, δὲν ἀντιδροῦσα στὸν ἀγῶνά της ποτέ.

Ἐσώτερη μιὰ διάθεση καὶ μιὰ προτίμησι μουσικὴ μ' ἐκινοῦσε, μόνος νὰ ζῶ τὸν καιρό μου μέσα στὸν κόσμο. Ἐζοῦσα μὲ τὸ κοινωνικὸ πλῆθος, φαινομενικὰ ὑποταγμένος στὶς προλήψεις καὶ στοὺς νόμους του, προσέχοντας σεβαστὰ τὶς ἀνησυχίες του, διασκεδάζοντας μὲ τὶς πολύτροπές του ἐκδηλώσεις. Ἀλλά, κατὰ βάθος, γιὰ τίποτε δὲν ἀνησυχοῦσα, τίποτε δὲν ὑπῆρχε ἰσχυρὰ νὰ μ' ἐνδιαφέρῃ. Ἡ γυναῖκα μιὰ ξένη μοῦ ἔμενε αἰτία καὶ ἄγνωστη. Δὲν εἶχα νοιώσει τὸ χαραχτῆρα τῆς ἀνάγκης της, τοῦ φύλου της δὲν μ' ἐκράτει ἡ ἕλξι. Κι' ἐπίστευα μοναχὸς πὼς ἕνα αἴσθημα ταπεινὸ ἦταν ὁ ἔρωτας, κυριώτερα μιὰ ἀδυναμία πὼς ἦταν.

Ὅμως οὔτε ἐγὼ ἤμουν ὁ δυνατός. Τὴν ἰδιότητα αὐτὴν ἴσως μοῦ τὴν ἔδινε τὸ χρῆμα. Ἀλήθεια. Τὸ χρῆμα εἶναι ἕνα μέσο σοβαρό. Εἶναι τὸ κλειδὶ γιὰ τὸ ἄνοιγμα τῆς πόρτας τῆς εὐτυχίας—ὅπως φαντάζονται οἱ ἄνθρωποι. Ἀλλὰ οἱ φτωχοὶ αὐτῆς τῆς εὐτυχίας κυνηγοί, ὅταν κατορθώσουν ν' ἀποχτήσουν τὸ κλειδί, λησμονοῦν πλέον ν' ἀνοίξουν τὴν εἴσοδον, ὅπως ἦταν αὐτὸς ὁ ἀρχικὸς σκοπός τους. Καὶ μένει λοιπὸν τῆς εὐτυχίας τους ἡ θύρα κλειστή... Ὅσο γιὰ μένα, πιστεύω πὼς τὸ χρῆμα εἶναι μιὰ δύναμι ἀνόητη, εἴτε, ὀρθότερα, δύναμι παρανομημένη. Εἶναι ὅπως τὸ μαχαῖρι στὰ χέρια τοῦ μικροῦ παιδιοῦ, ὅποιου δὲν γνωρίζει τὸ τρόπο νὰ τὸ χρησιμοποιήσῃ. Ἐγὼ λοιπὸν ἐφρόντισα πολὺ νωρὶς ν' ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τὸ μαχαῖρί μου τοῦτο· δὲν ἀγαπῶ τὰ ἐπικίνδυνα μαζί του παιχνίδια· κ' ἐξ ἄλλου δὲν εἶναι ποτὲ βέβαιος κανείς, ἂν τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ παιχνιδιοῦ τούτου ἀποβαίνει πάντοτε καλό...

Ἐμένα μοῦ ἔφτανε ἡ ζωὴ—νὰ τὴν ἀγαπῶ καὶ νὰ τὴ ζῶ! Γιὰ τοῦτο καὶ ἄφηνα νὰ μὲ παρασύρῃ τὸ ρεῦμά της, δίχως καμμιὰν ἀντίστασί μου. Ἐμοιαζα ἕνα μόριο νὰ πηγαίνω ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἐλαφρόν, ὅπου μ' ἔσυραν τὰ κύματά της: ἔπλεα ἄλλοτε μέσα στὸν ἀφρὸ τῆς τρικυμίας της καὶ πότε ἀκινητοῦσα στὴ γλαυκότητα τῆς γαλήνης της.

Κ' ἔξαφνα, ἕνα πρωί—ἦταν ἡ πρώτη αὐτὴ τοῦ βίου μου φορὰ—ἄκουσα τ' ὄνομα ἐκεῖνο, ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ.

Ἦταν παράδοξο πολύ.

Διαβαίνοντας ἔξω, στὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων ἀνάμεσα βιαστικὰ καὶ μοιραῖα ἄκουσα τ' ὄνομά της ἐκεῖνο, ἄγνωστός μου ἕνας νὰ τὸ συζητῇ στὸ συνοδό του:

—Μ π έ λ λ α Ν τ ό ν α...

Ὡς ἔστρεφαν οἱ δυό τους τὸ γύρισμα τοῦ δρόμου, μέσα στὸ συνωστισμὸ καὶ τῆς ζωῆς τὴν κίνησι, τῆς ὁμιλίας τους αὐτὲς μόνο οἱ δυὸ λέξεις μ' ἔπληξαν, καὶ αὐτὲς ἡ μνήμη μου ἐκράτησε ἰσχυρά. Κ' ἔμεινα βαρὺς ἐκεῖ

στὸ μέσο ν' ἀντιληφθῶ.

—Μ π έ λ λ α Ν τ ό ν α ; Ἔκανα κατάπληχτος, ἀνίδεα. Καὶ ἦταν ὡς νὰ εἶχα μόλις τώρα ξυπνήσει πρωτόφαντος στὸ φῶς τοῦ κόσμου, ἀπὸ ἕνα ὕπνον, ποὺ διάρκεσε ὅσο ἡ ὡς τότε ζωή μου ὅλη. Ἕνας ὕπνον χωρὶς νόησι, δίχως τὴ γοητευτικὴν ἀχλὺ τοῦ ὀνείρου, ὅταν αὐτὸ ἀνθεῖ τὸ γέλιο τῆς ἀλήθειας...

Ἐπρόφεραν πάλι τὰ χείλη μου συλλαβιστὰ τ' ὄνομά της : Μ π έ λ λ α Ν τ ό-ν α. Καὶ τὸ ἴδιο, ἀντίστροφα : Ν τ ό-ν α Μ π έ λ λ α, Καί, τέλος ξανά :

—Μ π έ λ λ α Ν τ ό ν α !

Πῶς ἀντηχοῦσε τώρα αὐτὸ τ' ὄνομα γλυκὰ μέσα στὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου ὡς τότε τὰ κλεισμένα ! Ἡ ἁρμονία του ἐδονοῦσε τῆς μνήμης μου τὸ δέχτη εὐαίσθητα. Κ' ἐγώ, ἐνοστάλγησα τὴ Γ υ ν α ῖ κ α, ποὺ εἶχε τ' ὄνομα τοῦτο· μία γυναῖκα ποὺ ποτὲ δὲν ἔχω γνωρίσει...

«Γυναῖκα θὰ ἦταν βέβαια»· κατώρθωσα, ὕστερα ἀπὸ μερικὲς στιγμὲς νὰ διαλογισθῶ. Ὁ κόσμος ἐπερνοῦσε γύρω μου, γοργὸς καὶ ἀνυποψίαστος γιὰ τὴν ἀποκάλυψι ποὺ εἶχα γνωρίσει. Ἐβάδισα μαζί του κ' ἐγώ, ὥσπου παρακάτω ἐστάθηκα ἀπόμερος τὸν ἥλιο νὰ κοιτάξω. Ἡ πρωτογνώριστη τῆς φαντασίας μου χαρὰ ἐδάκρυσε χρυσᾶ τὰ ὄμματά μου. Ἔνοιωσα ἐντός μου νὰ ἀναλύεται πλέον ἡ ἀγάπη μου μόνης τῆς ζωῆς· μιὰν ἰσχὺ αἰσθάνθηκα νὰ φεύγῃ μου ἀπὸ ἐπάνω. Ἀπὸ νέο ἕνα ἀναπαλμὸ τρυφερὸ ἐσκίρτησε ἡ καρδιά μου.

—Τὴν ἀγαπῶ ! Ἔκραξα, νομίζω, ἔντονα πολύ. Οἱ ἄνθρωποι περνώντας ἀπὸ κοντά μου ἐγύρισαν παράξενα νὰ μὲ ἰδοῦν,

Ἀπὸ τότε ἡ ζωὴ ἐπῆρε ἕνα δεύτερο—τὸ βαθὺ—νόημα καὶ γιὰ μένα. Ὦ ! Μπέλλα Ντόνα . . . Καὶ ἄρχισα ἀποφασισμένος ἔκτοτε νὰ ὁδηγῶ τὰ βήματά μου, ἀναζητῶντας τ' ὄνομά της τοῦτο. Ὁ ρυθμὸς τῆς ἀγάπης της μυστικὰ μ' ἐκυβέρνα. Τ' ὄνομά της ἐτραγουδοῦσα. Μουσικὴ θὰ ἦταν ἴσως—ἔλεγα—χυμένη μουσικὴ στὸν τόνο τῆς μοίρας μου. Ἡ ὕπαρξί μου ὅλη ἐμυροβολοῦσεν ἐξαίσια ἀπὸ τὸ ἄρωμα τοῦ ὀνόματός της. Ἄνθος μήπως ἦταν ἀπὸ τόπο ἐξωτικό ; . . .

Σιγὰ—σιγά, ὁ πόθος μου ἐσχεδίαζε τώρα τ' ὡραῖο φάντασμά της. Ἦταν ἐρωτικὴ μιὰ μορφή, ποὺ τὸ δάκρυ της ἐλιξήριο θὰ ἦταν τῆς παρηγοριᾶς μου· καί στὰ χείλη της, κρυφὰ θ' ἀνθοῦσε ὁ ὑοσκύαμος τοῦ φιλήματος. Θὰ ἔκλαιε αὐτὴ συχνὰ καὶ πάντοτε θὰ ἔκλαιε γελώντας. Τὸ κλᾶμμά της φάρμακο θὰ ἦταν τῆς ὀδύνης καὶ τῶν σπασμῶν μου. Καὶ θὰ ἦταν ἡ ἀγαπημένη μου αὐτή !

Ἔτσι τὴν ἐζητοῦσα διαρκῶς. Ἐπήγαινα παντοῦ κ' ἐζητοῦσα τ' ὄνομά της, ἀναζητῶντάς το μέσα στ' ἄπειρα τοῦ κόσμου ὀνόματα. Ὅσες ὅμως εἶχαν τὸ ἴδιο ὄνομά της δὲν εἶχαν καὶ τὸ δῶρα τῆς μορφῆς της. Καί, τώρα, ἡ μορφή της μ' ἐπλάνευε ποθεινή. Ἐπρόσεχα τὴς γυναῖκες, ὅλες τὶς ἄγνωστές μου διαβατικὲς τοῦ δρόμου, γιὰ νὰ διακρίνω ἀναμεταξύ τους ἐκείνης τὸ

βαθύνοο σχῆμα τῆς εἰδῆς της. Ἐσταματοῦσα, βουβὸς καὶ ἀπότομος τὶς γυναῖκες, ὅσες ἀπόμακρα ἔδειχναν ἀπὸ τὸ σχῆμά τους νὰ τῆς μοιάζουν. Ὅμως καμμιά τους δὲν ἦταν ἐκείνη . . . Ὄχι, βέβαια! Δὲν εἶχε ἀπὸ αὐτὲς τίποτε τ' ὡραῖο καὶ ταπεινό. Ἐκείνη—τὴν ἐζωγράφιζα ἐντός μου—ἐράσμια θὰ εἶχε δυὸ μάτια μελανωμένα μὲ τὸ μυστήριο μιᾶς ὑπερήφανης νύχτας, τῆς πρὶν ἀπὸ τὸ δημιουργημένο κόσμο νύχτας. Κ' ἐγώ, κάτω ἀπὸ τὰ μεταξωτὰ μακρὰ βλέφαρά τους, θὰ ἐκοίμιζα—ἔλεγα—τοὺς πόθους μου ἀταλά, σιγαλὰ νανουρίζοντας τ' ὄνομά της. Ὦ! Μπέλλα Ντόνα . . . Τὸν ἔρωτά μου στραμώνιο θὰ ἐφύτευα βαθειά της, στὸ στῆθος. Ὅταν θὰ τὴν εὕρισκα—διαλογιζόμουν—θὰ τῆς ὡμιλοῦσα χωρὶς λόγια· δίχως χειρονομίες θὰ τὴν ἐκαλοῦσα καὶ χωρὶς νεῦμα κανένα. Κ' ἐκείνη θὰ ἔπρεπε νὰ μὲ κατανοήσῃ τόσο καλὰ—ὥ! εἶμαι βέβαιος: πολὺ ζωηρὰ θὰ μὲ εἶχε νοιώσει . . .

Ὅμως δὲν τὴν εἶχα συναντήσει πουθενά.

* * *

Δὲν εἶχα ἀκόμη ἀπελπιστῆ, ὅταν—ἕνα βράδυ—τὴν συνάντησα, νομίζω.

Ἦταν ἑσπέρα χειμῶνα στὸ χορὸ ἑνὸς κέντρου. Μέσα ἐκεῖ, στὸν πλούσιο κόσμο, κάτω ἀπὸ τῶν φώτων τὰ λαμπρὰ θάμβη, στὸν εὔθυμα τρελλὸ τῆς ὥρας ἐκείνης κύκλο, πιστεύω πὼς ὑπερήφανες τῶν μελανῶν ματιῶν της ἐξεχώρισα τὶς κόρες, κάτω ἀπὸ μιᾶς προσωπίδας τὸ θελχτικὸ μυστήριο.

Τὴν ἐπλησίασα. Ὑψίκορμη καὶ λεπτή, μαῦρο ἐφοροῦσε βελοῦδο καὶ εἶχε μαργαριτάρια κρεμάσει τὰ δάκρυά της, γύρω τοῦ λαιμοῦ. Θαρρῶ πὼς ἐγνώρισα τὸ σχῆμά της, ἐγώ, ποὺ ποτὲ δὲν τὴν εἶχα ἀντικρύσει.

Ἦταν ὁ πυρετὸς ποὺ ὡδήγησε τὰ βήματά μου μαζί της στὸ χορό ; Ἦταν τόσο παράξενη κι' ἐκείνη! Ἀμίλητοι καὶ οἱ δυὸ ἀκολουθήσαμε τὸν ἀργὸ ρυθμὸ μιᾶς μουσικῆς. Τ' ὄνομά της ἔκαιε τώρα ρόδινα τὰ χείλη μου, φωτίζοντας πύρινα τὸ μυαλό μου. Τὴν αἰσθανόμουν ἐλαφρὴ ἀπὸ βάρος νὰ χορεύῃ, ὡς νὰ ἐλίκνιζα ἦταν ἕνα ὄνειρό μου καὶ ὡς νὰ μὴ τὸ κορμί της ἐζοῦσε τὸν κοινὸ τῆς φύσης νόμο.

Ἔπνιξα, τέλος, τὰ βλέμματά μου στὸ βελούδινο τῆς προσωπίδας μυστικό της:

—Μπέλλα: ἔτσι δὲν εἶναι τ' ὄνομά σας; Ἐρώτησα κ' ἐπροσθεσα ἱλαρὰ παρακαλῶντάς της νὰ μὲ πείσῃ γιὰ τοῦτο. Ἀλήθεια, σεῖς δὲν εἶστε ἡ Μπέλλα Ντόνα;

—Πῶς ! Μπέλλα Ντόνα ; ἀπόρησεν ἐκείνη κ' ἐγέλασε τόσο αἰνιγματικά. Μπέλλα ; Εἶπε πάλι, καὶ τ' ὄμμα της ἔγινε γλαφυρὰ παράδοξο : ναί ! ἴσως εἶμαι αὐτή . . .

—Ἦταν λοιπὸν ἐκείνη ; Θεέ μου ! Ἔνοιωσα ὅλος νὰ τρέπω. Ἄχ ! ναί, ἀλήθεια ; Δὲν εἶχα, ὥστε, κάνει λάθος; Αὐτὴ πρέπει νὰ ἦταν. Αὐτῆς γελῶντας θὰ ἔκλαιαν τὰ μάτια καὶ παυσίλυπο φάρμακο τῆς ὀδύνης μου θὰ ἐστάλαζε τὸ φίλημά της. Δὲν ἦταν ἔτσι; Ἐγὼ ἤμουν ποὺ ἐποθοῦσα τὸν ὕπνο τοῦ ἔρωτά μου κάτω ἀπὸ τὶς ἄβρες τῶν βλεφάρων σκιές της. Ἀλή-

θεια δὲν εἶναι ; Δὲν μ' ἔνοιωθε τάχα κ' ἐκείνη πολὺ βαθειὰ τώρα, ἔτσι ὡς βουβὸς τὴν ἐκοίταζα ἐμπρός της ;

Ἀλλά, ὅταν ἅπλωσα τρεμάμενο τὸ χέρι μου στὸ φῶς ν' ἀποκαλύψω τὸ μελανὸ αἴνιγμα τῶν ματιών της, ἐσπάραξε ἐκείνη—πληγωμένο ἐντὸς τῆς ἀγκάλης μου πουλί :

—Ὄχι ! Ἀρνήθηκε ἔντονα. Κ' ἐξέφυγε γοργή, ἀβρή, ἀέρινη—καὶ ὅμως ὑπαρχτὴ—πῶς ἔφευγε ἀποφασιστικὴ μέσα ἀπὸ τὸ θερμὸ τῶν χεριῶν μου κύκλο !

Ἔφευγε ; Καὶ ἦταν αὐτὴ ποὺ κρυφὸς ἐνοσταλγοῦσα, πέρα, ἀπὸ τὸν ἐξωτικὸ νὰ φανῇ τόπο, κ' ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ καιροῦ ; Καὶ ἔφευγε πρὶν ἀκόμη—πρώτη φορὰ—τὴν ἰδῶ ;

—Μπέλλα Ντόνα ! Ἐφώναξα βάρβαρα τραγικός, νὰ τὴ συγκρατήσω : Μπέλλα ! ὠλόλυξα ἀπελπισμένος κ' ἔτρεξα πίσω της. Παρασύροντας τὸν ἔκπληχτο κόσμο, ἐχύθηκα ἔξω ταχύς, τ' ὄνομά της νὰ κυνηγήσω. Ὅμως ἐκείνη εἶχε πλέον χαθῆ—ἄχ ! πρὸς τὰ ποῦ ;—πρὶν προφτάσω τῆς ὀδύνης μου τὸν πόθο νὰ ξεδιψάσω στὴ δρόσο τῶν δακρύων της...

—«Μὴ δὲν ἦταν ὅμως αὐτή ;»... Ἐδῶ ἔσπασε τότε ἡ σκέψι μου τὸν εἰρμό της. Ἔνοιωσα τὸ κύκλωμά της ἐκστατικὰ νὰ μὲ κλονίζῃ. Καὶ τότε, πρῶτα, μ' ἐχτύπησε στὸ νοῦ λευκὴ μιὰ ἀστραπή· αἰσθάνθηκα κάτι νὰ διαρρέεται ἐντός μου καί, ἀκατάληπτος, ἔπεσα κάτω, βαρύς, μὲ τὰ χέρια μου ἁπλωμένα ἐμπρός, ἱκετεύοντας πρὸς τὴ νύχτα τῆς φυγῆς της...

Μετὰ δυό—τρεῖς ἡμέρες, ἑνὸς φίλου μου ἡ φροντίδα μ' ἔφερε στὸν τεφρὸ ἐδῶ μέσα κύβο τῆς κλινικῆς.

* * *

Ὡς αὔριον ὅμως πρέπει πλέον νὰ τελειώνῃ αὐτὴ ἡ δοκιμασία.

Ἐγὼ δὲν αἰσθάνθηκα ποτὲ ἄλλοτε ἰσχυρότερα τὰ νεῦρα μου, ὅσο τώρα. Καὶ κανενὸς δὲν πρόκειται νὰ κάνω κακό. Γιατὶ λοιπόν, τόσο καιρό, γιατὶ ἀκόμη νὰ μὲ κρατοῦν ἔξω τοῦ κόσμου ; Τώρα εἶμαι ἥσυχος τόσο πολύ, τόσο πολύ : ἡ ὑπομονή μου ἡμέρωσε καὶ τὸ ἀνήλιο τοῦ κύβου μου σκοτάδι, τοῦ ἔδωσε μιὰν ἁπαλότητα ὅπως μελανοῦ ἑνὸς βλέμματός της...

Πρέπει λοιπὸν οἱ γιατροί, ἐδῶ πέρα, νὰ μὲ ἀφήσουν ἐλεύθερο. Αὔριο θ' ἀπαιτήσω πάλι τὸ δικαίωμα τῆς ζωῆς μου. Καὶ πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ φύγω. Τώρα ποὺ γνωρίζω—ὦ ! Μπέλλα Ντόνα—τ' ὄνομά της καλά, τώρα ποὺ ἀρχίζω τὸ αἴνιγμά της ν' ἀναλύω : τώρα πρέπει ὁριστικὰ νὰ τὴν ἀναζητήσω ἐντός μου ἐνόσῳ κοτοικεῖ ἡ μορφή της.

Ἀπόψε μάλιστα ἡ τύχη ἀγαθὴ μοῦ προσφέρει τὸν εὐαγγελισμὸ τῆς ὕπαρξής της. Ὑπάρχει, λοιπόν ! Ναί, ὑπάρχει, ἀληθινά ! Ὡς κ' ἐδῶ μέσα γραμμένο ἀνακαλύπτω τ' ὄνομά της. Στὸ φαρμακεῖο τῆς κλινικῆς ἐδῶ, στὸ χαρτὶ ἐκεῖ ἐπάνω μιᾶς φιάλης διαβάζοντάς το ἐδάκρυσα νοερά μου :

«BELLADONA»

Εἶναι μιὰ ἀρκετὰ μεγάλη φιάλη, καὶ εἶναι μὲ ὑγρὸ μελανὸ γεμάτη.

— Φάρμακο μαζὶ καὶ δηλητήριο : ἔτσι εἶνε ὅλα γιατρικά ! Μοῦ ἐξήγησε ὁ νοσοκόμος ποὺ τὸν ἐρώτησα τάχα.

«Δ η λ η τ ή ρ ι ο ;» εἶπα—κι' ἐγέλασα μόνος.

«Φ ά ρ μ α κ ο ;» ἐστοχάστηκα—κι' ἐδίψασα τὴ γεῦσί του νὰ γνωρίσω, τ' ὄνομά της ἐδίψασα γλυκά. Μπέλλα Ντόνα !

Ἄχ ; Οἱ τρελλοί... Δὲν νοιώθουν—ἀλήθεια ;—πῶς εἶνε τὰ δάκρυά της αὐτὰ τῆς φιάλης. Καὶ δὲν μαντεύουν οἱ ἀνίδεοι, πῶς εἶναι νέκταρ τῶν φιλημάτων—ὦ, Μπέλλα Ντόνα !—ὁ ὑοσκύαμος ποὺ ἀνθίζουν τὰ χείλη σου...

Ἐγώ μόνος τὸ γνωρίζω τοῦτο. Καὶ ἀπόψε, κρυφά τους, τὰ μελανά της δάκρυα θ' ἀπολαύσω... Ἄχ, ναί ; τὸ παρήγορο τοῦ ὀνόματός της ἐλιξήριο θὰ δροσίσει εὐφρόσυνα τὰ χείλη μου. Μὲ τοῦτο τῆς φιάλης τὸ παυσίλυπο, ἀπόψε θὰ μεθύσω τῆς ἐρωτικῆς ὀδύνης μου τοὺς σπασμούς, ὡς στὸ πρωΐ.

Ὡς στὸ πρωΐ. Καί, μετὰ τὸ πρωΐ, πρέπει αὔριο νὰ φ ύ γ ω ...

ΚΛΕΑΡΧΟΣ ΣΤ. ΜΙΜΙΚΟΣ

ΑΝΑΠΛΙΩΤΙΚΟ

ΡΟΔΑΜΙ...

Ὁ Μπίθιζης φοβέριζε :
—Σὰν θἄρθη τὸ ροδάμι·
Νὰ διάξῃ καὶ νὰ κάμῃ !...
Σὰν σκάσῃ τὸ ροδόφυλλο
Κι' Ἀπρίλης σὰν γυρίσῃ,
Στὴν Πρόνοια, μέσα, ἀφίλητο,
Κορίτσι δὲ θ' ἀφίσῃ !..

—Ν' ἀνοίξουν τὰ τριαντάφυλλα,
Τοῦ Μάη τὰ μυρισμένα·
—Ποῦ, μὲ κρατᾶτε ἐμένα!...
Οἱ λεϊμονιὲς ν' ἀνθίσουνε,
Στοῦ Μάη τὸ πανηγῦρι,
—Τί, τ' ἄλογο τῆς Τίρυνθας·
—Τί, τοῦ Καραβοκύρη !...
. . . . . .
. . . . . .
Θυμᾶμαι τὴ φοβέρα του,
Θυμᾶμαι την, θυμᾶμαι,
Κάθε ροδάμι π' ἔρχεται,
Καὶ... σὰν... βαρειοκοιμᾶμαι...
Μὲ τὰ ροδάμια ἀρχίνησα,
Κι' ἐγὼ νὰ φοβερίζω,
—Ῥοδάμια πᾶνε κι' ἔρχονται,
Δὲν πολυχαμπαρίζω...

Α. ΑΝΑΠΛΙΩΤΗΣ

ΣΤ' ΑΝΑΠΛΙ ΜΕΣΑ...

Στ' 'Ανάπλι μέσα·
Στὰ σκαλιά·
Στοὺς γυαλῖ—καφενέδες,
Καὶ στοὺς μπουγιουχντερέδες,
Στεκόνται, ἀκόμη,
Δυὸ τζαμιά,
Στεκόνται δυὸ τεκέδες...

Στὸν καφενὲ τοῦ Μπουτζαλῆ,
"Οταν ρουφᾶς τὸν 'Οσμανλῆ,
'Ακοῦς—ἀηδόνι—καὶ λαλεῖ,
Φωνὴ τοῦ μουεζίνη,
Τὸν ἁμανὲ τοῦ μπιραλλὰχ
Τῆς πίστης τὸ γιαγκίνι !...

Στ' 'Ανάπλι μέσα,
Στὰ σκαλιά,
Τὸ βράδυ σὰν καθίσῃς,
Μὲ τὰ μπουζούκια,
Τὰ βιολιά,

(Λαλοῦν ἀηδόνια καὶ πουλιά,)
Θὰ γλυκοτραγουδήσῃς...

Τοῦ Βενετσάνου τοὺς καιρούς,
Τοῦ Τούρκου τὰ φεγγάρια,
Τῆς λευτεριᾶς τὶς ἄνοιξες,
Τοὺς νηοὺς, τὰ παλληκάρια.

Στ' 'Ανάπλι, μέσα,
Μιὰ νυχτιά,
Σὰν νυχτοπερπατήσῃς,
Θὰ κλέψῃς δόγισσα γλυκειὰ,
Καὶ θὰ μονομαχήσῃς !...

Στ' 'Ανάπλι μέσα, κονταυγῆ,
Σὰν γλυκοξημερώνει,
Μὲ τὸ δοξάρι τοῦ Γιωργῆ,
Παληοὶ ἀνασταίνουνται καιροί,
Παληοὶ διηγιῶνται χρόνοι...

ΠΛΥΣΤΡΕΣ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΡΟΝΟΙΑ...*

Πλύστρες καὶ μοσκοπλύστρες μου·
Λευκάντρες ἀπ' τὴν Πρόνοια·
Ποὺ βγαίνατε τ' ἀσπρόρρουχα,
Λευκότερα ἀπ' τὰ χιόνια !...

Τὰ πλένατε· τ' ἁπλώνατε·
Τὰ ὠμορφολουλακώνατε·
Τὰ φρεσκοσιδερώνατε·
Μὲ τάξι τὰ σωρώνατε,
Πανώρηα, στὰ πανέρια·
—"Ηλιους στὰ μεσημέρια—
Γειά· στ' ἄξια σας τὰ χέρια !...

Λευκὸ μαντῆλι, στεῖλτε μου,
Λευκάντρες ἀπ' τὴν Πρόνοια,
Νὰ χαιρετίσω ὁλόλευκος,
Τὰ περασμένα χρόνια...

Α. ΑΝΑΠΛΙΩΤΗΣ

(*) Πρόνοια, προάστειο τοῦ 'Αναπλιοῦ.

«C. 33»*

«Sic transit gloria mundi»

Τέσσεροι τοῖχοι καὶ μιὰ πόρτα
καγγελωτή.
Καὶ μέσα ἐκεῖ
ὁ « C. 33» ξαπλωμένος
στὸ στρῶμα τ' ἀχερένιο ξεκουράζει
τὰ κουρασμένα του τὰ μέλη. "Ω! μόλις τώρα
ὁπ' τὶς ἀγγάρειες ἐσταμάτησε. Κοιτάζει
μὲ τὰ μάτια χαῦνα σὰ χαμένος
τὸ χαμηλὸ του-ν-οὐρανό. Εἶνε ντυμένος
τὴ φορεσιὰ τῆς φυλακῆς τὴ ριγωτή.
Τῆς Λόντρας ὁ δανδῆς πιὰ ἔχει χάσει
τοῦ ὡραίου τὴν ἀστραπή.
'Η θλίψη καὶ ἡ σιωπὴ τοὔχουν κουράσει
τὴ σκέψη του. Καὶ θέλει νὰ σκεφτεῖ νὰ φτιάσει
ὡραῖα ὅσο μπορεῖ τὴν ταπεινὴ
ζωή του, ὡραία ὅσο μπορεῖ,
ὅμως παντοῦ τοῦ χτὲς ἡ σκιὰ τὸν κυνηγάει.
Μόνο τὴ λεύτερη ἀπολύτρωση ζητάει
μαζὶ μὲ τὴν 'Αλήθεια νὰ βρεῖ.
(«Γιατὶ οἱ ἀνθρῶποι νᾶν' κακοί ;»
χωρὶς παράπονο διαλογίζεται. «Γιατί ;»)
Γιὰ τὴ σκληρὴ τὴν τιμωρία του ντροπὴ
πασκίζει νὰ μὴ νιώθει.
Κι' ἂν ἄλλοτε τὸν κύκλωναν οἱ πόθοι
κι' ἄπληστα ρούφαγε τὴν ὕπουλη ἡδονὴ
ὅπως κι ἄν τύχαινε, ὅμως τώρα
ζητάει νὰ ξεχάσει, μά πονεῖ.
'Ο «C. 33» ξαπλωμένος
ζητάει ὅσο μπορεῖ νὰ ξεκουράσει
τὰ κουρασμένα του τὰ μέλη, ἐνῶ οἱ Λόρδοι
τῆς Λόντρας πιὰ τὸν ἔχουνε ξεχάσει.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΞΑΝΘΟΣ

'Ιούνιος 1938

(*) 'Ο ἀριθμὸς τοῦ 'Οσκὰρ Οὐάϊλδ στὴ Φυλακὴ τοῦ Ρίντιγκ.

ΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟΝ

Ο ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ ἀπήχηση ποὺ εἶχε στὸν διανοούμενο κόσμο μας ἡ συζήτηση ποὺ ἔγινε γύρω στὸ ἔργο καὶ τὴν προσωπικότητα ἑνὸς λησμονημένου αἰσθητικοῦ μας, τοῦ Περικλῆ Γιαννόπουλου, ἀπὸ τὰ φιλολογικὰ περιοδικὰ τῶν Ἀθηνῶν, ἦταν ζωηρή. Ὄχι μονάχα γιατὶ ὁ Π. Γιαννόπουλος εἶναι γέννημα καὶ θρέμμα τῆς πόλεώς μας, ἀλλὰ ἀκόμα γιατὶ οἱ ἰδέες του, ἔτσι ὅπως γνωρίστηκαν τώρα τελευταῖα ἀπὸ τὰ διάφορα δημοσιεύματα καὶ σχόλια τῶν διανοουμένων μας, συζητήθηκαν πλατειὰ καὶ μὲ ἀρκετὴ ζωηρότητα. Τὰ «Ἀχαϊκὰ» δημοσιεύουν δυὸ μελέτες γιὰ τὸ ἔργο του στὸ τεῦχός τους αὐτὸ καὶ μὲ ἐνδιαφέρον παρακολουθοῦν ὅλη τὴν πλούσια φιλολογία ποὺ ἀναπτύσσεται πάνω στὸ θέμα, στὸ ὁποῖον ἐθεώρησαν καθῆκόν τους νὰ ἀσχοληθοῦν ὅλοι σχεδὸν οἱ κορυφαῖοι τῆς πνευματικῆς μας κινήσεως στὴν πρωτεύουσα. Τὰ «Ἀχαϊκὰ» μάλιστα, τηρώντας πλήρη τὴν οὐδετερότητά τους στὶς δυὸ παρατάξεις ποὺ σχηματίστηκαν, σὲ κείνους ποὺ ἀναγνωρίζουν τὸ ἔργο τοῦ Γιαννόπουλου καὶ σὲ κείνους ποὺ τὸ καταδικάζουν, προσθέτουν ὅτι στὰ εἰδικὰ τεύχη ποὺ ἀφιέρωσαν τὰ φιλολογικὰ περιοδικὰ γι' αὐτόν, ἰδιαίτερα σὲ κεῖνο τῶν «Νεοελληνικῶν Γραμμάτων» ὑπάρχουν καὶ οἱ ἀντίθετες ἀπόψεις τῶν ὅσων διατυπώνουν οἱ δυὸ ἐκλεκτοί μας συνεργάτες στὰ ἄρθρα των ποὺ δημοσιεύουμε στὸ τεῦχος αὐτό. Ὁ κ. Γ. Θεοτοκᾶς λ. χ. ἀρνεῖται κατὰ τὸ κατηγορηματικώτερο τρόπο τὴν ἀξία τοῦ ἔργου του.

«Ἡ πνευματικὴ συγκρότηση τοῦ Γιαννόπουλου, λέει, δὲν ἀντέχει σὲ σοβαρὲς κριτικές». «Ἀπὸ τέχνη, συνεχίζει, φοβοῦμαι πὼς δὲν καταλάβαινε πολὺ περισσότερα. Μιλᾶ συνεχῶς γιὰ ἑλληνικὴ γραμμή, ἑλληνικὸ χρῶμα κλπ., ἀγωνίζεται μὲ πάθος γιὰ τὴ δημιουργία μιᾶς καθαρῆς ἑλληνικῆς τέχνης καὶ προτείνει θριαμβευτικὰ ὡς πρότυπο ἑλληνικῆς ζωγραφικῆς τὸν Γκύζη, δηλαδὴ τὸν πιὸ ὑποταγμένο, τὸν πιὸ ἀποκλειστικὸ μαθητὴ τοῦ ἀκαδημαϊσμοῦ τοῦ Μονάχου».

«Μὲ τὴν ἴδια ἄγνοια καὶ ἐλαφρότητα χειρίζεται ὅλα σχεδὸν τὰ ζητήματα». Αὐτὸ τὸ ἄρθρο καὶ ἄλλοι πολλοὶ διαταγμοὶ ποὺ ἀκούστηκαν κι' ἀπ' ἄλλους ἔκαμαν τὰ «Νέα Γράμματα», στὰ ὁποῖα ὀφείλεται ἡ ἀνακίνηση τῆς μελέτης τοῦ Γιαννόπουλου, νὰ ξεσπαθώσουν δριμύτατα ὑπερασπίζοντάς τον. Μέσα στὴν πολεμικὴ τῶν δύο παρατάξεων, φωτεινὸν κήρυγμα διαλλακτισμοῦ ἦταν τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Α. Τερζάκη σ' ἕνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα φύλλα τῶν «Νεοελληνικῶν Γραμμάτων». Πάντως ἡ ὀξύτητα δὲν παρῆλθεν ἀκόμα.

Ὅλα αὐτά, ἐπαναλομβάνουμε, μὲ ὅλη τὴ συντομία γράφονται ἀπλῶς μονάχα χάρη τῆς οὐδετερότητας ποὺ κρατοῦν στὸ ζήτημα αὐτὸ τὰ «Ἀχαϊκά».

ΓΥΡΩ ΣΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ ΛΕΚΑΤΣΑ

Ἐλάβαμε καὶ μὲ εὐχαρίστηση δημοσιεύομε τὸ παρακάτω γράμμα τοῦ κ. Γιαν. Σιδέρη, καθηγητοῦ τῆς Ν. Ἑλληνικῆς Δραματολογίας στὸ Ἐθνικὸ Ὠδεῖο καὶ ἐπιμελητοῦ τοῦ Θεατρικοῦ Μουσείου, ποὺ ἱδρύθηκε τελευταῖα ἀπὸ τὴν ἑταιρία τῶν Ἑλλήνων Θεατρικῶν Συγγραφέων. Ἰδοὺ τὸ γράμμα :

Κύριε Διευθυντὰ τῶν «Ἀχαϊκῶν»

Στὸ τελευταῖο φύλλο τοῦ ἀξιολόγου περιοδικοῦ σας (Ἀπρίλιος 1938) στὴ σ. 24 ὑπάρχει ἕν' ἄρθρο : «Ὁ ἠθοποιὸς Λεκατσᾶς στὴν Πάτρα». Κι' ἐπειδὴ ἡ ὑπογραφὴ «Κ*» δὲν μᾶς λέει τ' ὄνομα τοῦ ἀρθρογράφου, ἐπιτρέψατε, παρακαλῶ, ν' ἀπασχολήσω σᾶς γιὰ κάτι τι σχετικό.**

Πρῶτα—πρῶτα τὸ περιοδικό σας εἶνε πραγματικὰ πολύτιμο, γιατὶ ἀκριβῶς θέλει νὰ ἐρευνήσῃ ζητήματα ντόπια κι' αὐτὸ εἶνε κάτι τι ἀπολύτως χρήσιμο, ἐπειδὴ ὁ πολιτισμὸς ἑνὸς ἔθνους εἶνε ἡ συνισταμένη πολλῶν προσπαθειῶν, ποὺ στὴν περιοχὴ τοῦ θεάτρου τὶς περισσότερες φορὲς μᾶς εἶνε ἄγνωστες.

Μ' ἐχαροποίησε λοιπὸν τὸ ἄρθρο τοῦ «Κ*» γιατὶ μὲ διαφώτισε κάπως καλλίτερα γιὰ ἕνα θέμα, ποὺ μοῦ εἶνε ἀγαπητὸ καὶ ὡς θέμα ἐρεύνης καὶ γιατὶ πέρισυ, ποὺ μοῦ ἔγινε ἡ τιμὴ νὰ μοῦ ἀνατεθῇ ἡ διδασκαλία τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Δραματολογίας στὸ Ἐθνικὸ Ὠδεῖο, ὁ ἐναρκτήριός μου γίνηκε μὲ θέμα τὸ Λεκατσᾶ. Ἡ ὁμιλία μου ὁλόκληρη, ἂν σᾶς ἐνδιαφέρῃ, τυπώθηκε σὲ τρεῖς συνέχειες ποὺ ἡ πρώτη τους εἶνε 6 Μαρτ. 1937 (Νεοελλην. Γράμματα).**

Ἡ ὑποψία σας ὅτι ἐπίθεση φοβερὴ κατὰ τοῦ Λεκατσᾶ ἔκανε ἡ «Ν. Ἐφημερὶς» εἶνε σωστή. Σὲ πολλὰ φύλλα, στὰ ψιλά, σὲ κριτικές, σ' ἀνταποκρίσεις ὑπάρχουν φοβερὰ λόγια ἐναντίον τοῦ Λεκατσᾶ. Κριτικὲς τοῦ «Φορολογούμενου» ἔχουν δημοσιευθεῖ ἐκεῖ. Ὁ Λεκατσᾶς ἤρθε σὰν ἀνανεωτής. Στραπάτσαρε ὡρισμένους (Ταβουλάρη Δ.) καὶ ἔδειξε πὼς ὑπάρχει καί ἄλλο, πιὸ «μοντέρνο» παίξιμο. Φιλίες πολλὲς ὁ διευθυντὴς τῆς «Ν. Ἐφ.» εἶχε μὲ τὸν Ταβουλάρη καὶ συνδέσμους συνεργασίας. Ἄρχισε λοιπὸν ὁ Καμπούρογλου νὰ ὑποστηρίζῃ τὸν Ταβουλάρη κατακρίνοντας τὸ Λεκατσᾶ καὶ φροντίζοντας νὰ ἐπηρεάζῃ ὅσους μποροῦσε (π. χ. Φορολογούμενο). Πολὺ συχνὰ τέτοιοι κομματισμοὶ παρουσιάζονται στὸ παλαιότερο Ἑλ. Θέατρο : ἄλλοτε ἄλλες ἐφημερίδες δὲ λένε λέξη γιὰ τὸν Ἀλεξιάδη, ἐνῷ λένε μόνο γιὰ τὸν παντοδύναμο θεατρικὸ Ταβουλάρη. Πολὺ χρήσιμη εἶνε ἡ ἐξήγηση ποὺ δίνετε γιὰ τὴν ἀποτυχία τοῦ Λ. στὴν Πάτρα στὸ τέλος τοῦ ἄρθρου.

Ἐπιτρέψατε ἀκόμη νὰ σημειώσω πὼς ὁ Βασιλειάδης ἦτανε μικροθιασάρχης, ποὺ ποτὲ δὲν ἔπαιξε στὴν Ἀθήνα τότε («ποτὲ» ἐννοῶ ἐπίσημα, γιατὶ ὡς ἄτομο θὰ εἶχε παίξει ἴσως· δὲ φαίνεται ὅμως τ' ὄνομά του σὲ πρεμιέρα.) Ἀκόμα ὁ «Νέρων» τοῦ Ρηγόπουλου παίχτηκε στὴν Ἀθήνα 18 Αὐγ. 1879 ἀπὸ τὸν Ταβ. στὸ θέατρο Ἀπόλλων (Ἰούνιο εἶχε παιχθεῖ στὴν Πάτρα.)

Δὲν θὰ γλυτώσετε ὅμως νρήγορα ἀπὸ μένα. Θὰ ἔχετε πληροφορηθεῖ τυχὸν ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες πὼς ἡ Ἑταιρεία τῶν Ἑλλ. Θεατρ. Συγγραφέων ἵδρυσε το «Θεατρικὸ Μουσεῖο» ποὺ ἡ συλλογὴ ἄρχισε καὶ ποὺ τὸ Κράτος τὸ υἱοθέτησε καὶ τοῦ χάρισε τὴν ὑλικὴ καὶ τὴν ἠθικὴν ὑποστήριξή του. Ὁ ὑποφαινόμενος εἶνε ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ Μουσείου.

Παίρνω λοιπὸν τὸ θάρρος ἀπὸ τὴν εὐγένεια καὶ τὴ φιλέρευνη διάθεση ποὺ εἶνε γραμμένο τὸ ἄρθρο τοῦ περιοδικοῦ σας. ἀφοῦ σκοπὸς τοῦ Θεατρ. Μουσείου καὶ ἰδανικὸ δὲν εἶνε νὰ μαζέψῃ μόνον ἀντικείμενα καὶ φωτογραφίες παρὰ νά μελετήσῃ ὅσο μπορεῖ βαθύτερα τὸ θέατρό μας, καθὼς ἐκδηλώθηκε καὶ στὸ πιὸ μικρὸ μέρος, νὰ σᾶς παρακινήσω τέτια πατραϊκὰ θεατρικὰ ζητήματα νὰ δημοσιεύετε συχνά, νὰ βοηθήσετε, ἂν ἔχετε τὸν καιρό, στὸ νὰ ὁλοκληρώσουμε ἐδῶ τὴ θεατρικὴν ἱστορία τῆς Πάτρας καὶ νὰ μᾶς γράψετε ὅ,τι σχετικὸ μπορεῖ νὰ βοηθήσῃ στὴν κατανόηση τὴ θεατρικὴ τοῦ τόπου σας, ὅπου τὸ καλοκαίρι τοῦ 1892 βρῆκε ἡ Βερώνη τόσην ὑποστήριξη, ὅταν πρωτοεμφανίστηκε ὡς πρωταγωνίστρια στὴν Ἑλλάδα. Τὸ θεατρ. Μουσεῖο ἐπίσης τὸ θεωρεῖ τιμή του νὰ σᾶς βοηθήσῃ, ἂν θελήσετε νὰ μελετήσετε ὅποιο ἄλλο ζήτημα, δίνοντάς σας τὰ κατάλληλα στοιχεῖα.

Ἔτσι γίνεται, μὲ τὴ γενικὴ συνεργασία, μιὰ συμβολὴ στὴ μελέτη τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, ποὺ εἶνε τὸ καθῆκον ὅλων μας.

Μὲ τιμή, θερμὰς εὐχὰς κ.λ.π.

Ἀθήνα, 29 Ἀπριλίου 1938 ***ΓΙΑΝ. ΣΙΔΕΡΗΣ***

Ναυαρίνου 2

Τὴν τελευταία παράκληση τοῦ κ. Σιδέρη τὰ «Ἀχαϊκὰ» ὑποβάλλουν σ' ὅλους τοὺς συνεργάτες καὶ ἀναγνῶστές τους ποὺ μποροῦνε νὰ φανοῦνε χρή-

σιμοι στὸν ἐπιδιωκόμενο σκοπὸ τοῦ Θεατρικοῦ Μουσείου, ποὺ τόσο φωτεινὰ τὸν διαγράφει ὁ ἀξιότιμος ἐπιστολογράφος μας.

Ὁ συνεργάτης μας «Κ***» ποὺ τοῦ θέσαμε ὑπ' ὄψη τὸ γράμμα τοῦ κ. Σιδέρη μᾶς γράφει τὰ ἀκόλουθα :

Φίλε Κύριε Διευθυντά,

Ἔχω μπροστά μου τὸ γράμμα τοῦ κ. Γιαν. Σιδέρη καὶ αἰσθάνομαι χαρὰ ὄχι μονάχα γιατὶ ἕνας ἄγνωστός μου εἰδικὸς βρίσκει τὸ ἄρθρο μου ποὺ δημοσιεύτηκε στὰ Ἀχαϊκά, γιὰ τὴν περιπέτεια τοῦ Λεκατσᾶ στὴν Πάτρα, διαφωτιστικὸ καὶ χρήσιμο, ὥστε νὰ μὴ νοιώθω τύψεις ἀπὸ σᾶς ἐσπατάλησα τὸ χῶρο τοῦ περιοδικοῦ σας, ἀλλὰ καὶ γιατὶ ἀκόμη μέσα στὶς γραμμὲς τῆς ἐπιστολῆς τοῦ κ. Σιδ. βρίσκω μιὰ νέα πηγὴ δικαιώσεως γιὰ μιὰν ἄλλην ὑποψία μου ποὺ ἔχει γενικώτερη καὶ σπουδαιότερη σημασία. Ὁ κ. Σιδ. γράφει πὼς ὁ Λεκατσᾶς ἦρθε σὰν «ἀνανεωτής». Καὶ προσέχω ὅτι οἱ ἀντίπαλοί του τῆς Ἀθήνας γιὰ νὰ τὸν χτυπήσουνε καταφύγανε καὶ στὴ βοήθεια τῆς Πάτρας. Καὶ πετύχανε νὰ τὸν διώξουν ἐδῶθε... ἄναυλα. Ἔχω παρατηρήσει στὶς τελευταῖες δεκαετίες (καὶ τώρα βλέπω ὅτι μπορῶ ν' ἀνατρέξω ὡς τὴν ἀπομακρυσμένη ἐκείνην ἐποχὴ στὶς παρατηρήσεις μου αὐτὲς) πὼς σὲ πολλὲς περιστάσεις, ποὺ ἡ τελευταία ἦταν ἡ οἰκτρὴ ἐκείνη ἐκστρατεία κατὰ τοῦ μακαρίτη Συκουτρῆ, οἱ ἰδεολόγοι καὶ συμφεροντολόγοι ἡγέτες τῆς καθυστερήσεως στὴν Ἑλληνικὴ διανόηση, ὅταν στὴν Ἀθήνα δὲν βρίσκουν πιὰ πρόσφορο ἔδαφος στρατολογίας ὄχλου, καταφεύγουνε στὴν Πάτρα γιὰ ἐνισχύσεις τοῦ μετώπου τους. Ὁμολογῶ μόνον ὅτι δὲν μπορῶ νὰ ἐξηγήσω πὼς τὸν ἀγῶνα ἐκεῖνον ἐναντίον τοῦ Λεκατσᾶ ἀνάλαβε ὁ μακαρίτης Φιλόπουλος τότε. Ἐκεῖνος ἦταν ἄνθρωπος προοδευτικὸς κ' ἡ ἐφημερίδα του ἦταν ὄργανο τῶν λεγομένων ἀνεξαρτήτων πολιτῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, δηλαδή, ὅπως τώρα ἱστορικὰ πιὰ μποροῦμε νὰ τοὺς κρίνωμε, τῶν πρωτοπόρων τῆς ἀντιδράσεως ἐναντίον τοῦ κοτζαμπασισμοῦ, γιὰ τὸν ὁποῖον ἐχρειάστηκε μισοῦ αἰῶνα ἀγῶνας ὡς νὰ χτυπηθῆ θανάσιμά στὰ 1909, καὶ ποὺ ὕστερα ἀπὸ μερικὲς θλιβερὲς νεκραναστάσεις του θαρρῶ πὼς ἐθάφτηκε ὁριστικὰ στὶς τελευταῖες ἡμέρες ποὺ ζοῦμε.

Ἄσχετα πρὸς αὐτὰ ὅμως, γιὰ νὰ εἴμαστε εἰλικρινεῖς, θαρρῶ ὅτι μποροῦμε νὰ εἰποῦμε ἀπερίφραστα πὼς σιγὰ σιγὰ ὡς τὶς ἡμέρες μας καταντήσαμε νὰ κατακτήσωμε γιὰ τὴν πόλη μας τὸν τίτλο τῆς Ἀκροπόλεως τῆς Καθυστερήσεως. Ἀλλὰ ἔτσι ποὺ ἐπῆρα τὸν ἦχο νομίζω πὼς ταιριάζει καλλίτερα τὸ τροπάρι ποὺ προτείνη ν' ἀρχίσωμε ὁ Ἀθηναῖος ἐπιστολογράφος σας τοῦ τριῳήνου τοῦ τεύχους σας Ἀπριλίου, μὲ τὴν ἔρευνα ἐκείνη ποὺ υἱοθετήσατε καὶ σεῖς. Καὶ στὸν ψαλμὸν αὐτό, δὲν θὰ ἤθελα νὰ εἶμαι ὁ κορυφαῖος τοῦ χοροῦ.

Κ * * *

ΕΘΙΜΑ ΕΚΛΙΠΟΝΤΑ

Ἀπηχήσεις ἰαχῶν πετροπολέμου, πανδαιμονίου τῶν χαλκουνιῶν καὶ θορύβου παιδιῶν ἐκλιπουσῶν, φέρονται εἰς τὰς στήλας τῶν Ἀχαϊκῶν πρὸς χάριν τοῦ φίλου κ. Τριανταφύλλου, ἐπιδιδομένου εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ λαογραφίαν.

Ἐὰν τις διέλθῃ τοῦ Βλατεροῦ σήμερον, δὲν θὰ ἀκούσῃ τὸ «ὁ γοπαρᾶς διαβαίνει» ἢ τὸ «λιμοκοντόρος πέρασε», δὲν θὰ παραστῇ εἰς τοὺς ἀγῶνας κολυμβήματος εἰς τὴν μεγαλην λούμπαν τοῦ Νάνη, μὲ ῥεκόρντμαν τὸ Νῖκο τὸ Λέτζερη, δὲν θὰ ἀντικρύσῃ τὸν καλπασμὸν τῶν ἵππων καὶ ἡμιόνων τῶν ἐκ Μαγουλιάνων ἀποίκων, μ' ἐπιβάτας μικρούς... αἰθίοπας ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὸ κολῦμπι, ἀμιλλωμένους ποῖος νὰ φθάσῃ πρῶτος εἰς τὸ Βλατερὸ διὰ νὰ δεχθῇ τὴν πρώτη... φαπιά, δὲν θὰ φθάσουν εἰς τὰς ἀκοάς του τὰ κοὰξ καὶ βρεκεκὲξ τῶν ἐν ταῖς λίμναις τῶν Καμινίων βατράχων, οὔτε θὰ ἴδῃ τὸ «ξυπόλυτο τάγμα» νὰ τοὺς δένῃ βουρλιές, κατόπιν νὰ τοὺς ἀπολύῃ εἰς τὰ ἀλώνια ἢ τὴν γειτονιὰ καὶ νὰ

τοὺς σκοτώνῃ μὲ μαρουκιές.

Αἱ παιδιαὶ «Ἀμπάρα, τὸ λουρὶ τῆς μάννας, τὸ ψητὸ τὸ χάμου, τὰ κότσα, ἡ λέγκα, ἡ γουρουνίτσα, ὁ πρῶτος ἥλιος ἀπηδούμενος, τὸ γιάχαρα—μάχαρα, τὸ κύλημα στεφανιῶν καὶ οἱ χαρταετοὶ» ἐξηφανίσθησαν μαζῆ μὲ τὰ σμήνη τῶν ἀγυιοπαίδων. Σήμερον δὲν παίζονται «οἱ κλέφτες» μὲ τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ ὑπαρχηγούς των, τὰ πρωτοπαλλήκαρά των καὶ μὲ τὰ «καραούλια», τὰ φυλάσσοντα τὸ σῶμα, ἕτοιμον νὰ συμπλακῇ μὲ τὴν ἐξουσίαν: τὴν ἀντίθετον ὁμάδα, ἥτις ἄλλοτε ἠττᾶτο καὶ ἄλλοτε ἔτρεπε τοὺς «ληστὰς» εἰς φυγὴν καὶ ὅσους συνελάμβανεν ἐκ τούτων τοὺς ἐλυτάρωνε καὶ ἐν θριάμβῳ τοὺς κατέβαζεν ἐκ τοῦ βουνοῦ, ἵνα τοὺς κλείσῃ εἰς τὸ «γκισντάνι». Ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἦτο συνέχεια τῶν... Ἁρματωλῶν καὶ Κλεφτῶν. Ἀγωνισταὶ της ἦσαν οἱ... Ὁμηρικοὶ Τεῦκροι μὲ τὰς ἐκ λίνου σφενδόνας των. ἔχοντες ἀντιμετώπους, οὐχὶ Τούρκους ἢ Τρῳαδίτας, ἀλλὰ τοὺς Παντοκρατορίτας. Ὁ Θανάσης ὁ Τσεμπάμ, ὁ Μπάκας, οἱ Καζαζαῖοι, ὁ Γιάννης ὁ Ἐπιβάτης, ὁ Γεωργίτσικας, ὁ Γιώργης Τσουμπρῆς, ὁ Κώστας ὁ Μανιατάκος, οἱ Ἀδελφοὶ Κουμουλέτζου, ὁ Ντρόλας κ.λ.π., ἐπὶ κεφαλῆς τῆς μαρίδας τῶν Ἀϊνικολαϊτῶν, ἐναντίον τῶν Παντοκρατοριτῶν μὲ τοὺς Παρνασσᾶν, Λαδᾶν, Πολυβρακᾶν, Κοτέγιαν, Καρέλην, τὴν Γεωργίτσαν τοῦ Β τατα καὶ λοιπούς. Ἡ μαρίδα ἤρχιζε τοὺς πετροβολισμοὺς καὶ ὅταν ἠττᾶτο, προσέτρεχον τινὲς τῆς παρατάξεώς της, ἵνα ἀνακόψωσι τὴν ὑποχώρησιν. Οὕτω ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐλάμβανον μέρος οἱ ἐπιφανεῖς ἀμφοτέρων τῶν μερίδων, μετὰ κουμπουρῶν, βατοκοπῶν, καρυοφιλιῶν, δικόπων καμῶν καὶ τῶν σφενδονῶν των, πολλάκις δὲ μετὰ περιστρόφων καὶ γκρὰδων, καὶ ὁ πετροπόλεμος ἐλάμβανε χροιὰν μάχης. Ἐρρίπτοντο πολλοὶ πυροβολισμοί, ἄλλοι εἰς τὸν ἀέρα πρὸς ἐκφοβισμόν, καὶ ἄλλοι εἰς τὸ «κρέας». Ἀναλόγως δὲ τῆς ὁρμητικότητος ἑκαστης ὁμάδος καὶ τοῦ ὁπλισμοῦ της ἐτρέποντο εἰς φυγήν, οἱ μὲν εἰς τὰ Καμίνια ἢ Νεάπολιν, οἱ δὲ εἰς τὰ Πεντένια ἢ τὴν Καζάρμαν. Αἱ συχναὶ ἥτται μιᾶς μερίδος ἠρέθιζον τοὺς πετροπολεμιστάς της, οἵτινες μετὰ λύσσης ἠγωνίζοντο πρὸς ἐπικράτησιν. Καὶ ἐν τῇ μέθῃ μιᾶς λυσσώδους μάχης ὁ Πᾶνος Παρνασσᾶς ἐφόνευσε διὰ περιστρόφου τὸν Μῆτσον Κοντονῆν.

Ὁ χαλκουνοπόλεμος ὅμως ἦτο μιὰ ἐπίδειξις τέχνης. Διεξήγετο κατὰ τὰς Κυριακὰς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς καὶ ἐφόσον ἔβαινε πρὸς τὸ Πάσχα καθίστατο ἔτι ζωηρότερος. Ἐκ τῶν ἐπιδείξεων τούτων κατεφαίνετο «ἂν ἡ μπαρούτη ἦτο καλή, ἂν τὰ χαλκούνια πετοῦσαν πολλὲς σπίθες, ἂν βούϊζαν, ἔσκαγαν ἢ ἐξεστυπώνοντο». Καὶ ἀναλόγως ἐλάμβανον μέτρα προσθέτοντες ἀλιβαρτζιλὲ ἢ ἀλιμσδούρα, ἢ περισσότερες δίπλες εἰς τὰ χαλκούνια ἢ κάμνοντες τὴν τρύπαν τούτων μικροτέραν ἢ μεγαλειτέραν ἢ θέτοντες περισσότερον στουπί. Αἱ δοκιμαὶ αὗται ἐβελτίωνον τὴν ἀπόδοσιν τοῦ χαλκουνιοῦ, οὕτως ὥστε ὁ μαχητὴς κατὰ τὸν Ἐπιτάφιον καὶ τὴν Ἀνάστασιν θὰ ἔπαιζε τὸν ρόλον του.

Ἅμα τῇ δύσει τοῦ ἡλίου ὁ χῶρος ὁ μεταξὺ τῶν καφφενείων Στ. Παπόρου, γωνία Ἀράτου—Ὑψηλάντου, καὶ Λουκᾶ Κοντοβουνίσιου, Ἀράτου—Δερβενακίου, μετεβάλλετο εἰς πεδίον βολῆς χαλκουνίων. Οἱ ἔχοντες πεποίθησιν εἰς τὴν τελειότητα τῶν χαλκουνίων των, ἀφοῦ τὰ ἤναπτον τὰ ἐκράτουν ἐπιδεικτικῶς εἰς τὴν χεῖρα καὶ μετὰ τὰ «ἔστρωναν» κατὰ τῶν ἀντιθέτων, οἵτινες ἔτρεχον ἢ πηδοῦσαν διὰ νὰ μὴ καῶσι. Μετὰ τὴν ἐπίδειξιν ἔβλεπέ τις χεῖρας πολλῶν μαχητῶν δεμένας λόγῳ ἐγκαυμάτων ἐκ χαλκουνίου ἐκστυπωθέντος προελθόντων. Πεδίον χαλκουνοπολέμου ἦτο καὶ τὸ Τάσι, ἀλλὰ μετὰ τοὺς Ἐπιταφίους. Ἐκεῖ ὁ Γιάννης Ραυτόπουλος ἐκ τῶν ἐγκαυμάτων τῶν ἀναφλεγέντων χαλκουνίων, ἅτινα εἶχεν ἐζωσμένα εἰς τὴν μέσην του, εὗρε τὸν θάνατον.

Παιδιαὶ ἐποχῆς παρελθούσης. Παιδιαὶ βάρβαροι, αἱματηραί, ἀπάνθρωποι!

Σήμερον, ἐὰν δὲν ἔχωμεν τὰς μάχας τοῦ Ἐσχατοβουνίου καὶ τοῦ Τασιοῦ,

ἔχομεν τὰς μάχας τῶν ποδοσφαιρικῶν τερραίν.

Αἱ ἐποχαὶ ἀντιγράφουσιν ἀλλήλας. Τῶν παιδιῶν ἡ βαρβαρότης δυστυχῶς δὲν ἐξέλιπε· τὸ Ἐσχατοβούνιον, τὸ Βλατερὸ καὶ τὸ Τάσι μετεφέρθησαν εἰς τὰ γήπεδα ποδοσφαίρου.

ΚΩΝΣΤ. ΑΓΓ. ΓΚΑΒΙΝΟΣ

ΣΗΜ. ΑΧΑΪΚΩΝ. Τὰ «Ἀχαϊκὰ» ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκδόσεώς των ἔδωσαν κάθε προσοχὴν εἰς ὅλα τὰ στοιχεῖα, τὰ λαογραφικὰ καὶ χρονογραφικά, τοῦ ἀμέσου τῆς πόλεώς μας παρελθόντος, ἐπιθυμοῦντα νὰ διασώσουν τὴν ἰδιότυπον μορφὴν πού εἶχεν ὁ τόπος μας εἰς τὰ ἀμέσως προηγούμενα ἔτη, χαίρουν δέ, διότι ἐν συνεχείᾳ τῶν δοων ὁ ἐκλεκτός των φίλος καὶ συνεργάτης κ. Μήτσος Νεζερίτης ἐσημείωσε ἄλλοτε, δημοσιεύουν τὴν βραχεῖαν ἀλλὰ πολύτιμον ταύτην ἐργασίαν ἑτέρου ἀγαπητοῦ των φίλου, τοῦ κ. Κ. Γκαβίνου.

Η ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΚΟΗΣ

Ἀγαπητά μου Ἀχαϊκά,

Ὑποφέρω πολὺ μὲ τὴν αἰσθητικὴ τῆς ἀκοῆς μου. Εἶνε πολὺ παράξενη κι' ἔχει παράλογες ἀξιώσεις. Ἀκοῦστε τί μοῦ συμβαίνει μαζί της τελευταῖα. Ξέρετε τὰ καρύδια καὶ τ' ἀμύγδαλα. Ἀπὸ τοὺς καρποὺς αὐτοὺς βγαίνει κι' ἀπὸ ἕνα λάδι, ὅπως εἶνε γνωστό. Ἐκεῖνο ποὺ βγαίνει ἀπὸ τ' ἀμύγδαλα, ἡ αἰσθητικὴ τῆς ἀκοῆς μου τὸ θέλει ἀμυγδαλόλαδο, γιατὶ ἀμυγδαλόλαδο μὲ πότιζεν ἡ μάνα μου μικρὸ σὰν εἶχα δυσπεψίες. Ἡ ἴδια αἰσθητική μου τὸ λάδι ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὶς ἰνδιάνικες καρύδες στὰ ἐργοστάσια τὸ θέλει καρυδέλαιον, γιατὶ καρυδέλαιον, εἶδος καὶ λέξη, κυκλοφορεῖ ἡ βιομηχανία. Δὲν θέλει, ἡ βρωμοῦσα, νὰ παραδεχθῇ κανόνα. Οὔτε κυρυδέλαισν κι' ἀμυγδαλέλαιον, οὔτε ἀμυγδαλόλαδο καὶ καρυδόλαδο. Ἀλλὰ δὲν σταματοῦν ὥς ἐκεῖ οἱ ἰδιοτροπίες της καὶ τὰ βάσανά μου. Τὸ ἀμυγδαλόλαδο τὸ θέλει πάντοτε χωρὶς τελικὸ Ν. Τὸ καρυδέλαιον τὸ θέλει ἄλλοτε μὲ τελικὸ Ν κι' ἄλλοτε χωρίς, σύμφωνα μὲ τὸ κέφι της. Τί νὰ τῆς κάμῃς ; Αἰσθητικὴ τῆς ἀκοῆς λέγεται αὐτή ! Τολμᾶς νὰ τῆς εἰπῇς τίποτα ; Ἀλλὰ ἔχει κι' ἄλλη παραξενιά. Στὸν τονισμὸ τῆς γενικῆς ἡ αἰσθητικὴ τῆς ἀκοῆς μου ἀπαιτεῖ στὸ ἀμυγδαλόλαδο τὸν τόνο στὴν προπαραλήγουσα.Τοῦ ἀμυγδαλόλαδου, μοῦ φωνάζει στ' ἀφτί, ποτὲ τοῦ ἀμυγδαλολάδου ! Ἡ ἴδια δὲν ἀνέχεται γενικὴ τοῦ καρυδέλαιου ὅμως, ἀλλὰ τοῦ καρυδελαίου μὲ τὸν τονισμὸ στὴν παραλήγουσα. Φαντασθῆτε, ἀφοῦ μέσα σὲ δυὸ λέξεις, τόσο συγγενικές, μοῦ δίνει τέτοιες στενοχώριες, τί τραβῶ μαζί της, ὅταν πιάσω νὰ καταστρώσω λίγες γραμμὲς σὲ μιὰ κόλλα χαρτί. Ἂς ἀφίσωμε ποὺ ἔχω κι' ἄλλα βάσανα μὲ τὴν αἰσθητικὴ τῆς ὁράσεως. Αὐτή, ποὺ καμμιὰ φορὰ μερικοὶ κάνουνε λάθος καὶ τὴν μπερδεύουνε μὲ τὴν αἰσθητικὴ τῆς ἀκοῆς (τὰ μάτια σας εἶνε ἄρρωστα, γράφει κάπου ὁ Ψυχάρης, ὄχι τ' ἀφτιά σας) εἶνε χειρότερη. Κοντολογὶς μοῦ ἔχουνε κάνει τὸ κεφάλι ἀβγόλαδο.

Ἂν ἤμουν καθαρευουσιάνος θὰ καθόμουν ν' ἀραδιάζω ἑλληνοφράγκικους μακαρονισμοὺς καὶ θὰ στεκόμουν ἔπειτα νὰ τοὺς καμαρώνω, θαμπωμένος ἀπὸ τὴν εὔκολη ἱκανοποίηση ποὺ χαρίζει ἡ Ἄγνοια στὰ παιδιά της.Ἐγὼ ὅμως, βλέπετε, γράφω τὴ Νεοελληνική μας, τὴν ἀθάνατη, ζωντανὴ γλῶσσα τοῦ Ἔθνους μας γιατὶ πίστεψα πιὰ πὼς μιὰ Φυλὴ δὲν μπορεῖ νὰ ἰδῇ προκοπὴ μὲ νεκρὴ γλῶσσα, ὅπως δὲν μπορεῖ ἕνας ζωντανὸς ἄνθρωπος νὰ παραδοθῇ στὰ ὄργια τῆς Ζωῆς, νὰ πλάσῃ νέα ζωή, μὲ μούμιες μπαλσαμωμένες.

Κάποιος φίλος μου παλαιϊκὸς ποὺ θέλησα νὰ τὸν συμβουλευθῶ μοῦ παρατήρησε πὼς δὲν πρέπει νὰ ἔχω ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στὴν αἰσθητική μου, τὴν προσωπική. Ἡ Νεοελληνική μας, μοῦ ἔμαθε, ἔχει τοὺς κανόνες της ποὺ δὲν πρέπει νὰ εἶνε γεννήματα τῆς φαντασίας μας ἀλλὰ θρέμμα τῆς ἐπιστήμης, θρέμμα τῆς ἀπρόσωπης, γλωσσολογικῆς καὶ κάπως φιλοσοφικῆς ἔρευνας καὶ μελέτης. Κ' ἡ αἰσθητική τῶν ἀφτιῶν μου (καὶ προπάντων τῶν ματιῶν μου, ἐπιμένω) εἶνε γέννημα καὶ θρέμμα τῆς προχειρολογίας κι' ἀκαταστασίας καὶ πρέπει νὰ τὴν μάθω νὰ πειθαρχῇ καὶ νὰ λογικεύεται. Μόνον ὅτι χρειάζεται κόπος γι' αὐτὰ ὅλα.

Πάτρα, Ἰούνιος 1930

Μ. ΖΩΓΡΑΦΟΣ

Τὸν περασμένο μῆνα ἐκυκλοφόρησε τὸ νέο αὐτὸ βιβλίο τοῦ γνωστοῦ συγγραφέως τοῦ Λεμονοδάσου, καὶ τῆς Ἐκάτης. Γιὰ τὸν κ. Κοσμᾶ Πολίτη ἔχουνε γραφεῖ πολλὰ εὐνοϊκὰ ἀπὸ τὴν ἐπίσημη, ἂς τὴν εἰποῦμε, ἀθηναϊκὴ κριτικὴ καὶ, μερικοὶ ἔφτασαν ὥς τὸ σημεῖο νὰ τὸν τοποθετοῦν στὴν κορυφὴ τοῦ στερεώματος τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων πεζογράφων. Φυσικὰ ὑπάρχουνε κ' οἱ ἀντίθετες ἀπόψεις. Ἀλλά, γιὰ νὰ θυμηθοῦμε τὸ ξένο ρητό, ὅταν οἱ κριτικοὶ διαφωνοῦν, ὁ τεχνίτης βρίσκεται ἐν τάξει μὲ τὸν ἑαυτό του. Τὸ νέο του βιβλίο, ποὺ γράφτηκε κιόλας κάτω ἀπὸ τὸν πατρινὸ οὐρανό, (νά, ποὺ δὲ φταίει τὸ κλῖμα γιὰ τὴν πνευματικὴ κακομοιριά μας, ὅπως ἰσχυρίζονται πολλοί,) εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρον ἂν καὶ ἔχει τὴν ἰδιότητα, δὲν λέμε μειονέκτημα ἢ πλεονέκτημα, νὰ μὴ διαβάζεται χωρὶς κάποιον κόπο. Ζητάει μιὰ προσπάθεια ἀπὸ τὸν ἀναγνώστη. Ἴσως αὐτὸ νὰ εἶναι χαρακτηριστικὸ τῆς μοντέρνας τέχνης καὶ ὁ κ. Κ. Π. εἶναι γνήσιος καὶ ὡμολογημένος ὀπαδός της. Ἄλλες φορὲς ἄξαφνα λέγαμε πὼς γιὰ νὰ χαρακτηρισθῇ ἕνας γιὰ μεγάλος ποιητὴς πρῶτα ἀπ' ὅλα ἔπρεπε νὰ ἔχει τὸ προσὸν ν' ἀπομνημονεύεται, ν' ἀποστηθίζεται. Τὰ συρρεαλιστικὰ ποιήματα δὲν ἔχουν αὐτὴ τὴ χάρη. Θαρρῶ πὼς δὲν ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ τὰ καταδικάσουμε ἀπὸ τώρα. Μπορεῖ μὲ τὸν καιρὸ ν' ἀλλάξουνε καὶ τὰ μέτρα καὶ σταθμὰ τῆς κριτικῆς μας. Τὸ ἴδιο καὶ στὸ μυθιστόρημα. Μπορεῖ ὅ,τι τώρα βρίσκουμε γιὰ ἐλάττωμα ἀργότερα νὰ θεωρῆται τουλάχιστον φυσικό. Παντως ἡ Εroïca εἶναι ἕνας καρπὸς μὲ πολὺ σκληρὸ φλοῦδι. Θέλει γερὰ δόντια γιὰ νὰ ξεφλουδισθεῖ. Κι' ὅταν τὸ κατορθώσει κανεὶς βρίσκει μέσα ἕνα περιεχόμενο ποὺ δὲν εἶναι γιὰ ὅλα τὰ γοῦστα. Γιὰ τὸν συγγραφέα νομίζουμε πὼς ἀρκεῖ ὅτι δὲν εἶναι εὔκολο νὰ εἰπεῖ κανένας πὼς βρῆκε τὸν καρπὸν αὐτὸ κούφιο. **Ζ.**

ΜΟΥΣΙΚΑ

Ἡ ζωτικότητα ποὺ ἔδειξεν ἡ μουσικὴ κίνηση τῆς πόλεώς μας μετὰ τὰ ἐφετεινὰ Χριστούγεννα, συνεχίστηκεν εὐτυχῶς καὶ στὸ διαρρεῦσαν τρίμηνο μὲ ἐνθαρρυντικὴ ἀπόδοση καὶ ἐξέλιξη. Τὴ Κυριακὴ τῶν Βαΐων φιλοξενήσαμε στὸ «Πάνθεον» τὴν Χορωδία Τριπόλεως ποὺ κατέβηκε νὰ δώσῃ μιὰ συναυλία μὲ τὴ διεύθυνση τοῦ κ. Γλυκοφρύδη. Οἱ Τριπολιτσιῶτες ἐρασιτέχνες ἐμφανίστηκαν πολὺ καλοὶ καὶ ἄφησαν ὡραῖες ἐντυπώσεις στὴ πόλη μας, ἡ ὁποία καὶ ἀπὸ τὴ μόνη αὐτὴ συναυλία κατάλαβε ὅτι τὸ μουσικὸ αἴσθημα δὲν ὑπολείπεται στὶς λοιπὲς ἐκδηλώσεις τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀρκαδικῆς πρωτεύουσας. Τὴν Παρασκευὴ 29 Ἀπριλίου δόθηκε στὴν αἴθουσα τῆς Φιλαρμονικῆς ἡ ἀναμενόμενη δεύτερη συναυλία τοῦ Πατραϊκοῦ Ὠδείου. Ἡ παραχώρηση τῆς αἰθούσης ἀπὸ τὴ Φιλαρμονικὴ τιμᾷ αὐτὴν ἀναμφίβολα. Οἱ ἐκτελεσταὶ ἦσαν οἱ διδάσκοντες τοῦ Ὠδείου κ. κ. Γ. Παπαβασιλείου καὶ δ)ὶς Ἥρα Βιτσιώρη καὶ οἱ κ. κ. Νῖκος Καρανασόπουλος, Καρόπουλος καὶ δ)ὶς Σωτηροπούλου. Τὸ πρόγραμμα ἀπεδόθηκεν ἄρτια, διακρίθηκαν δὲ ὅλοι οἱ ἐκτελεσταί, τῶν ὁποίων ἡ ἱκανότητα ἀναγνωρίστηκε πλήρως Ἡ ἴδια συναυλία τῆς ὁποίας ἡ ἐπιτυχία, τονίζουμε, ἦταν ἐξαιρετική, ἐπανελήφθηκε στὸ «Πάνθεον» τὴ Κυριακὴ 15 Μαΐου ὡς λαϊκὴ μὲ τὶς ἴδιες ἐντυπώσεις. Στὸ μεταξὺ ὡραία ἀποκάλυψη στάθηκε ἡ συναυλία τῆς μαθητικῆς χορωδίας τοῦ Α΄ Γυμνασίου Ἀρρένων τῆς πόλεως, ἡ ὁποία δόθηκε μὲ τὴ διεύθυνση τοῦ καθηγητοῦ τῆς μουσικῆς τοῦ Γυμνασίου αὐτοῦ καὶ συμπολίτου μας κ. Δημητρίου Σινούρη στὸ Δημοτικὸ Θέατρο στὶς 8 Μαΐου. Ὁ κ. Σινούρης σὲ λίγο χρονικὸ διάστημα ἀλλὰ μὲ φιλότιμη καὶ ἐντατικὴ ἐργασία παρουσίασε ἕνα σύνολον ἁρμονικὸν παιδικῶν φωνῶν δίχως ὑπερβολὴ σπάνιο. Οἱ μικροὶ ἐκτελεσταὶ σεμνοί, θαρραλέοι, μὲ καλλιτεχνικὴ αἴσθηση, πειθαρχικοὶ ἀλλὰ καὶ ζωντανοὶ κατενθουσίασαν τὸ ἐκλεκτὸ ἀκροατήριο ποὺ κατέκλυζε τὸ θέατρο. Ἡ ἴδια κοσμοσυρροὴ παρατηρήθηκε στὴν συναυλίαν ποὺ ἔδωσε τὸ γνωστὸ σω-

ματεῖο ἐρασιτεχνῶν τῆς «Πατραϊκῆς Μανδολινάτας» τὴ Κυριακὴ 22 Μαΐου στὴ Ταράτσα Πανθέου. Μὲ τὴν ἐμφάνισή της αὐτὴ ἡ Μανδολινάτα ξαναγύρισε στὸ παληό γνωστό ὕψος της. Διεύθυνε ὁ κ. Γεράσιμος Ρομποτῆς, Κερκυραῖος καθηγητὴς τῆς Μουσικῆς στὸ ἐδῶ Ἀρκάκειο. Ἄπειρον πλῆθος ἀπὸ κάθε κοινωνικὴ τάξη παρακολούθησε μὲ δίκαιο ἐνθουσιασμὸ τὴν ἐκτέλεση τοῦ καλοδιαλεγμένου προγράμματος, μερικὰ μέρη τοῦ ὁποίου ἐπαναληφθήκανε ἔπειτα ἀπὸ ἀπαίτηση ὅλου τοῦ κοινοῦ. Οἱ ἐρασιτέχναι ἐκτελεσταὶ τῆς Μανδολινάτας ἦσαν ἀπάνω ἀπὸ σαράντα καὶ ἦταν εὐχάριστο σύνολο ὡς εὐγενικὴ προώθηση, ὡς καλλιτεχνικὸ σύνολο, ὡς ἀννιπροσωπευτικὸ δεῖγμα τῆς μουσικότητος τοῦ Πατρινοῦ λαοῦ. Στὶς 5 Ἰουνίου τέλος δόθηκε ἡ ἀναμενόμενη ἐξαιρετικὴ μουσικὴ βραδυὰ μὲ ἔργα Μπετόβεν ἀπὸ ἐρασιτέχνες ἀποφοίτους τῆς Φιλαρμονικῆς στὴν αἴθουσά της. Εἴμαστε καὶ πάλι ὑποχρεωμένοι νὰ ξεχωρίσουμε τὴν δυνατὴ αὐτὴ ἐμφάνιση τῆς Φιλαρμονικῆς ποὺ ἦταν τὸ ἀνώτατο σημεῖο τῆς μουσικῆς προσπαθείας τοῦ μουσικοῦ τριμήνου. Ἡ ἐπιτυχία τῆς συναυλίας ἦταν ἱκανοποιητικὴ καὶ κόσμος πολὺς παρ' ὅλη τὴ ζέστη τὴν παρακολούθησε μὲ προσοχή. Τὰ κομμάτια ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ μεγάλου μουσουργοῦ ποὺ περιελάμβανε τὸ πρόγραμμα, ἦσαν ἀναμφίβολα κάτι τὸ ὑπερβολικὸ γιὰ τὴ μουσικότητα τῆς Πάτρας καὶ τὶς δυνάμεις τῶν λίγων ἀλλὰ ἐκλεκτῶν ἐκτελεστῶν. Ἐν τούτοις αὐτοὶ στάθηκαν πολὺ ψηλὰ καὶ κέρδισαν τὴν ἐκτίμηση τοῦ κοινοῦ ποὺ χάρηκε γιατὶ βρέθηκαν Πατρινοὶ ποὺ ζήτησαν νὰ τοῦ χαρίσουν τὶς πιὸ ὑψηλὲς μεταρσιώσεις τοῦ Μπετόβεν. Ὁ κ. Μίμης Παπανδρόπουλος (βιολὶ) στερέωσε ὁριστικὰ πιὰ τὴ θέση του ὡς ἐκλεκτοῦ βιολίστα. Αὐτὴ τὴ φορὰ παρουσιάστηκε περισσότερο ἄρτιος ὅσον ποτέ. Ὁ κ. Παναγιώτης Παπανδρόπουλος (πιάνο), πρώτη ἐμφάνιση στὰ τελευταῖα μουσικὰ χρονικά, φάνηξε ἀντάξιος τῶν προβλέψεων, ἔπαιξε μὲ ζωντανότατο παλμὸ καὶ αἴσθημα καὶ στάθηκε δίπλα στὴν ἀδελφή του—ἐξαίρετο πιάνο, ποὺ ἔλαβε κι' αὐτὴ σημαντικὸ μέρος στὴ συναυλία—γόνος μιᾶς ἄρτιας μουσικῆς ἀγωγῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἀνωτερότητος. Ὁ κ. Νῖκος Καρανασόπουλος, πηγαῖος, ἀληθινός, σεμνὸς λάτρης τῆς τέχνης κέρδισε καὶ πάλι τὴν ὁλόθερμη ἐκτίμησή μας. Γιὰ τὶς δ)ίδες Παπανδροπούλου καὶ Ταρσοπούλου (πιάνο) ποὺ ἔπαιξαν σόλο καὶ κονσέρτο ἡ κάθε μιὰ χωριστὰ μὲ τοὺς ἄλλους ἐκτελεστάς, ἐπαναλαμβάνουμε τὰ ἴδια ἀνεπιφύλακτα λόγια τῆς προηγούμενης ἀνασκοπήσεως τοῦ μουσικοῦ τριμήνου. Γιὰ τὴ συναυλία τῆς συμφωνικῆς ὀρχήστρας μιλεῖ λίγο παρακάτω ὁ συνεργάτης κ. Σιράντης. Στὰς 22 Ἰουνίου ἡ Πατρινὴ Χορωδία τοῦ «Ὀρφέως» ἔδωσε τὴ συναυλία της στὸ Λυρικὸν μὲ καταπληκτικὴ συρροὴ κόσμου. Μεταξὺ ἄλλων ἡ χορωδία ἀπέδωσε καὶ τὸ τραγούδι τοῦ παληοῦ πατρινοῦ μουσικοῦ Πορφυροπούλου «Πρὶν ἡ ψυχή μου ἀναβῇ...» Τὰ ἴδια καλὰ λόγια ποὺ εἰπώθηκαν γιὰ τὴν «Πατραϊκὴ Μανδολινάτα» ἀξίζουν καὶ γιὰ τὴ συναυλία τοῦ «Ὀρφέως».

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

Ἡ ἀρχὴ εἶναι πάντοτε δύσκολη. Πολὺ δὲ περισσότερο, ὅταν ἔχει κανεὶς ν' ἀντιμετωπίσῃ τὶς τόσες δυσκολίες ποὺ παρουσιάζει ἡ συγκρότησις καὶ ἡ ἐμφάνισις μιᾶς συμφωνικῆς ὀρχήστρας. Κι' ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως ἀσφαλῶς οἱ διοργανωταὶ καὶ οἱ ἐκτελεσταὶ ἐπραγματοποίησαν ἄθλον ποὺ φαίνεται ἀκόμη πιὸ μεγάλος ὅταν σκεφθῇ κανεὶς ὅτι ἡ ὀρχήστρα συνεκροτήθη κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ ἐρασιτέχνας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους πολλοί, ἐὰν δὲν εἶχαν παύσει ἐντελῶς, ἐλάχιστα ἐξησκοῦντο στὰ ὄργανά των. Ὡς προσπάθεια λοιπὸν ἡ συμφωνικὴ ὀρχήστρα ἐσημείωσεν ἐπιτυχίαν. Χρειάζεται ὅμως ἐργασία πολλὴ γιὰ τὸ μέλλον. Καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα εἶναι ἀπαραίτητη ἡ συμπλήρωσις, τῆς ὀρχήστρας, γιατὶ εἶναι γεγονὸς ὅτι, ὅπως εἶναι τώρα, εἶναι τὸ ὀλιγώτερον ἐλλειπής. Τὰ βιολιὰ δὲν εἶναι οὔτε τὰ μισὰ ἀπ' ὅσ

χρειάζονται. Βιόλες δὲν ἔχει καθόλου ἡ ὀρχήστρα. Βιολοντσέλλο ἔχει μόλις ἕνα, κοντρα-μπάσο μόνον δύο, ἀλλὰ καὶ τὰ πνευστὰ εἶναι ὀλίγα. Ἔπειτα χρειάζεται μελέτη πολλή· ὁ κ. Reinel, ἂς προσέξῃ ἐπίσης καὶ στὴν ἐκλογὴ τῶν ἔργων ποὺ θὰ παρουσιάσει στὶς προσεχεῖς ἐμφανίσεις της ἡ ὀρχήστρα. Θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογα μὲ τὶς δυνάμεις της. Αὐτὸ θὰ τῆς προσθέσει πολὺ στὴν καλή της ἐμφάνισι.

Γιὰ τὴ προχθεσινὴ συναυλία δὲν πρέπει νὰ κάμει κανεὶς κριτικὴ καθαυτό. Δυὸ λόγια μόνον. Ὁ κ. Reinel κατέβαλε πραγματικὰ πολὺ κόπο γιὰ νὰ πειθαρχήσῃ τὴν ὀρχήστραν καὶ μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι τὸ κατώρθωσε. Ἡ ὀρχήστρα ἦταν δισταχτική, πρᾶγμα ποὺ τὴν ἐξημίωσε τόσο στὸν συντονισμό, ὅσο καὶ στὴν ἀπόδοση τοῦ Μπετόβεν καὶ τὴν συμφωνία τοῦ Χάϊδεν· Στὸ 6ο κοντσέρτο τοῦ Μόζαρτ, γιὰ σόλο βιολὶ καὶ ὀρχήστρα, ὁ κ. Δ. Παπανδρόπουλος ἔπαιξε μὲ πολλὴ δεξιοτεχνία καὶ ἔκφρασι. Γι' αὐτὸ καὶ ξεχώρισε ἀπὸ τὶς δύο ἄλλες ἐκτελέσεις.

Γ. Τ. ΣΑΡΑΝΤΗΣ

Ο ΘΙΑΣΟΣ ΤΗΣ κ. ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

Καλλιτεχνικὸ γεγονὸς γιὰ τὴν πόλη μας ὑπῆρξε ἡ ἄφιξη τοῦ θιάσου τῆς κ. Κοτοπούλη γιὰ μιὰ σειρὰ παραστάσεων στὸ Λυρικό. Ἡ κ. Κοτοπούλη μετὰ τριάντα χρόνων θεατρικὸ βίο συνεχίζει τὸ μεγάλο της καλλιτεχνικὸ ἔργο ποὺ τιμᾶ ἀληθινὰ κι' αὐτὴ καὶ τὸ Ἑλληνικὸ θέατρο ὁλόκληρο. Ἀπὸ ὁλόκληρη δὲ τὴ θεατρική της καριέρα μετὰ τὴν «Ἐλευθέρα σκηνὴ» τὸ πειὸ ἀξιοθαύμαστο σημεῖο, ὡσὰν ἀνώτερη προσπάθεια τῆς ἑλληνικῆς θεατρικῆς τέχνης, εἶναι ἡ δημιουργία τοῦ νέου της θεάτρου ποὺ λειτουργεῖ στὸ μέγαρο «Rex» τῶν Ἀθηνῶν. Ἐνισχυομένη ἀπὸ τὸ Κράτος οἰκονομικῶς ἡ κ. Κοτοπούλη συνεπλήρωσε καὶ ἀνανέωσε ριζικῶς μὲ τὰ δυναμικώτερα στοιχεῖα τὰ θαυμάσια στελέχη τοῦ θιάσου της καὶ ἐφάρμοσε τὶς τελειότερες τεχνικὲς μεθόδους ποὺ ἐφαρμόζονται στὰ μεγαλείτερα συγκροτήματα Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς γιὰ νὰ μπορέσῃ ἔτσι νὰ ἀποδώσῃ στὸν ὑπέρτατο βαθμὸ τὰ ἀριστουργήματα τῆς Ἑλληνικῆς καὶ παγκοσμίου φιλολογίας.

Μεταξὺ τῶν ἀριστουργημάτων αὐτῶν, τὰ ὁποῖα εἴδαμε καὶ θὰ ἰδοῦμε στὸ Λυρικό, συγκαταλέγονται τὰ κάτωθι : «Ἐλισάβετ», André Josset, «Γαμήλιο Ἐμβατήριο» Α. Τερζάκη, «Θὸν Πάτωμα» Alfred Cheri, «Ντόμινο» A. Diard, «Ὁ Γυιόκας» Andrè Birabeau, «Φράπα» τοῦ ἰδίου, «Καντίνα» B. Shaw, «Ὁ Κόσμος ἀνάποδα» Δ. Φωτιάδη, «30'' στὸ ἔρωτα» A. Benedetti, «Ὅλοι θ' ἀλλάξουν» Δ Μπόγρη κλπ. Ἑτοιμάζεται ἐπίσης καὶ ἕνα νέο ἔργο τοῦ κ. Συναδινοῦ ποὺ θὰ παιχτῇ γιὰ πρώτη φορὰ πρῶτα στὴ Πάτρα.

Ν.Α.Λ.

ΧΡΟΝΙΚΑ

*** Ὁ Μορφωτικὸς σύλλογος κυριῶν στὴν πόλη μας μὲ τὴν προεδρεία τῆς κυρίας Λαμπρινῆς Σοφῆ διωργάνωσε δυὸ ἐξαίρετες διαλέξεις στὴ Φιλαρμονικὴ μὲ ὁμιλητὲς Ἀθηναίους. Στὶς 14 τοῦ Μάη ἐμίλησε ὁ καθηγητὴς κ. Νῖκος Λούβαρις μὲ θέμα «Πλάτων καὶ Πλατωνισμός», ἡ δὲ διάλεξη αὐτὴ ἀπετέλεσε κυριολεκτικὰ τὸ σημαντικώτερο γεγονὸς τῆς τελευταίας πνευματικῆς κινήσεως τῆς πόλεώς μας. Ἡ αἴθουσα ἦταν κατάμεστη ἀπὸ διανοούμενον κόσμον ποὺ μὲ προσοχὴ ἄκουσε τὸν μεγάλον ἰδεαλιστή μας νὰ ἀναπτύσῃ τὶς θεῖες πλατωνικὲς ἰδέες. Στὶς 22 τοῦ ἰδίου μῆνα ἐμίλησεν ὁ καθηγητὴς κ. Βλησσίδης μὲ θέμα σχετικὸ μὲ τὴν βιολογία καὶ τὴν ἐκπαίδευση. Καὶ ἡ διάλεξη αὐτὴ ἦταν ἐπιτυχής.

*** Ἐντατικὴ καὶ ἐπίσημη ἔγινε τελευταία κίνηση γιὰ νὰ ἱδρυθῇ στὴν Πάτρα «Λέσχη Ἐπιστημόνων» παρόμοια μὲ κεῖνες ποὺ λειτουργοῦν στὴν πρωτεύουσα, τὸ Ἡράκλειο τῆς Κρήτης κ. ἄ. Τὴ σχετικὴ προεργασία ἔχουν πρῶτα τὰ Ἀχαϊκὰ ἀναγγείλει ἤδη ἀπὸ τὸ πρῶτο τεῦχος τους. Ἡ Λέσχη θὰ διαθέτῃ αἴθουσα γιὰ διαλέξεις καὶ φιλολογικὲς καὶ ἐπιστημονικὲς συγκεντρώσεις, γιὰ ψυχαγωγία τῶν μελῶν της κ. ο. κ. Ἔχει καταρτισθῇ μιὰ μεγάλη ἐπιτροπὴ ἀπ'

ὅλους τοὺς ἐπιστημονικοὺς κλάδους, μεταξὺ τῶν ἀντιπροσώπων δὲ αὐτῶν εἶναι καὶ οἱ κ. κ. Σπ. Παπαδημητρόπουλος, Χρ. Καποτᾶς, Γεώργ. Σαράντης, Ἀθαν. Μαχαίρας. Ἡ ἐπιτροπὴ καταστρώνει τώρα τὸ καταστατικὸ καὶ συνεννοεῖται γιὰ τὸ οἰκονομικὸ ζήτημα.

*** Συζήτηση ἐπίσης ἔγινε στὸν ἐγχώριο Τύπο καὶ ἰδιαίτερα στὴν ἐφημερίδα «Τηλέγραφος» γιὰ τὴ λειτουργία Λαϊκοῦ Πανεπιστημίου στὴν πόλη μας, παρόμοιου μ' ἐκεῖνο ποὺ θὰ ἱδρυθῇ στὴν Ἀθήνα. Ἴσως τὸ ζήτημα αὐτὸ συνδυασθῇ μὲ τὴ λειτουργία τῆς Λέσχης τῶν Ἐπιστημόνων.

*** Ὁ κ. Ἐλευθ. Παπαθεοδωρόπουλος τύπωσε σὲ εἰδικὸ κομψὸ τεῦχος τὴν μονογραφία του γιὰ τὴν παληὰ ἐμποροπανήγυρη τοῦ Λαμπίρη ποὺ εἶχε δημοσιεύσει πρὸ καιροῦ στὴν ἐφημερίδα «Νεολόγος».

*** Ὡραία φιλολογικὴ συζήτηση ἀνοίχτηκε στὸν «Νεολόγο» ἀπὸ μιὰ παρατήρηση τῆς κριτικῆς ποὺ δημοσίευσε στὴν ἐφημερίδα αὐτὴ ὁ ἐκ τῶν συνακτῶν της κ. Ριζόπουλος γιὰ τὸ τελευταῖο ἔργο τοῦ κ. Κ. Πολίτη. Στὴ συζήτηση ἀνακατεύτηκαν μὲ ἐπιστολὲς (καὶ παρεμβάσεις διά... δικογράφου) καὶ ἄλλοι διανοούμενοι, στοὺς ὁποίους ἀπήντησε ὁ κ. Ριζόπουλος γιὰ νὰ ἀνταπαντήσουν κι' αὐτοί. Τὸ ἐπίμαχο ζήτημα εἶναι ἂν εἶναι ὀρθὸς ὁ τύπος πετρέλαδο ποὺ μεταχειρίστηκε ὁ συγγραφεὺς τῆς Εροica ἢ πετρέλαιο. Οἱ κ. κ. γλωσσολόγοι εὐτυχῶς δικαίωσαν ὁπωσδήποτε τὴ δημοτική μας δίχως ἐξαίρεση.

*** Στὶς 22 τοῦ Μάη θρηνήσαμε τὸ θάνατο εὐγενικοῦ νέου, τοῦ ἀντεισαγγελέως Πατρῶν Γεωργίου Κυριακοῦ, ποὺ ἦταν ἐξαίρετος φίλος τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ περιοδικοῦ μας.

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Μᾶς ἐστάλησαν τὰ ἑξῆς βιβλία :

Εροΐca τοῦ Κοσμᾶ Πολίτη (γι' αὐτὸ βιβλιοκρίνει ὁ συνεργάτης κ. Ζ. παραπάνω).

«Λευκοὶ δρόμοι» (ποιήματα 1936—1938) τοῦ κ. Τάκη Δόξα. Πύργος (Ἠλείας) σελ. 89. Γι' αὐτὸ θὰ ἀπασχοληθοῦμε στὸ ἐρχόμενο τεῦχός μας.

«Ἀναγνώστης Κοντάκης» 1781—1854 τοῦ κ. Θάνου Κ. Βαγενᾶ, ἔκδοσις «Κυνουριακῆς Ἐπιθεωρήσεως» σελ. 44, ἀξιοπρόσεχτη ἱστορικὴ μονογραφία καλλιτεχνικὰ περιποιημένη ἀπὸ συγγραφέα καὶ ἐκδότη.

Περιοδικὰ μᾶς ἔρχονται τὰ ἑξῆς :

«Πνευματικὴ Ζωὴ» Ἀθήνα, Διευθυντὴς Μελῆς Νικολαΐδης. Μὲ πνεῦμα πραχτικὸ καὶ θετικὸ ἀντιμετωπίζεται ζωντανὰ ὅλη ἡ πνευματικὴ ὑπόσταση καὶ ζωὴ τοῦ τόπου. Ἰδιαίτερο οὐσιαστικὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ ἐπαρχία, γεμᾶτο ἐνθουσιασμὸ καὶ αἰσιοδοξία.

«Θέατρο». Σοβαρὴ πνευματικὴ θεμελίωση τῆς ἐπιστήμης τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου. Περιοδικὸ μὲ ἀξιολογώτατον προορισμό, προσπάθεια τιμητικὴ γιὰ τὴν πνευματικότητα τοῦ τόπου μας. Τὸ «Θέατρο», μὲ διευθυντὴ τὸν κ. Καραντινὸ καὶ μὲ καλοὺς συνεργάτες, τιμᾷ τὴ Ν. Δραματικὴ Σχολὴ ποὺ τὸ ἐκδίδει καί, ἐπαναλαμβάνουμε τὸ τόπο μας.

«Ἔρευνα», Ἀλεξανδρείας. Τὸ νέο τεῦχος περιέχει ὡραία μελέτη τοῦ ἐκδότη της κ. Ἀγγ. Κασιγόνη «Ἡ ζωὴ ὅπως τὴν ἔναιωσα». Φιλοσοφία ἁπλῆ, εὐχάριστη καὶ τονωτικὴ γιὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Ἐκλεκτὸ ἔργο.

«Μηνιαία Μεγαλόπολις», διευθυντὴς ὁ κ. Φ. Μητσόπουλος. Ἐπιθεώρηση μὲ πλούσιο φιλολογικὸ στοιχεῖο σὲ κάθε τακτική της ἐμφάνιση.

Ἐφημερίδες : «Ἑπτάνησος» Κερκύρας, «Ἐφημερὶς τῶν Πιερίων», Κατερίνης, «Φωνὴ Αἰγίου» Αἰγίου, «Παξοὶ» Παξῶν, «Δωδεκανήσιος» Νέας Ὑόρκης.

ΕΝΑΡΞΙΣ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ "ΣΕΣΙΛ,,
ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΕΝΤΕΛΩΣ ΝΕΟΔΜΗΤΟΝ, 40 ΔΩΜΑΤΙΑ, 15 ΜΕ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΝ ΛΟΥΤΡΟ, ΤΗΛΩΝ ΠΟΛΕΩΣ ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΔΩΜΑΤΙΑ, ΑΣΑΝΣΕΡ-ROOF-GARDEN.